

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

İMGELEŞEN ÖĞE KEHTİYARIN SANATSAL YORUMU

Anıl DİNÇADAM

Yüksek Lisans Sanat Çalışma Raporu

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

İMGELEŞEN ÖĞE KEHTİYARIN SANATSAL YORUMU

Anıl DİNÇADAM

Yüksek Lisans Sanat Çalışma Raporu

Ankara, 2024

İMGELEŞEN ÖĞE KEHTİYARIN SANATSAL YORUMU

Danışman: Doç. Hikmet Mutlu YAĞCI

Yazar: Anıl DİNÇADAM

ÖZ

Bu yüksek lisans tezi, Kehtiyar karakterinin normatif sistemler içinde karmaşık ilişkilerinin sanata yansımaları üzerine odaklanmaktadır. Tez, Kehtiyar karakterinin etrafındaki algıların ve gerçekliklerin tarihsel evrimini incelerken, insanın toplumsal uyumunu ve kültürel gelişimini, özellikle Kehtiyar karakteri üzerinden mitoloji ve sanatın rolünü ele almaktadır. Gelenekler, inançlar, günlük alışkanlıklar ve folklorik unsurlar, sanat ve mit ilişkisi bağlamında detaylı bir analize tabi tutulmuştur. Araştırma, Kehtiyar'ın evriminin diğer kültürlerden alınan referanslarla şekillendiğini ve kültürel bir yaşam pratiği haline nasıl geldiğini ortaya koymaktadır. Kehtiyar ve sanat arasındaki ilişki, toplumsal normların evrimine işaret etmektedir. Sanatın tanımı ve her bir sanat dalının, Kehtiyar karakteri etrafında sunduğu anlatım ve malzeme detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Kehtiyar'ın sembolik değeri ve toplumsal konumu, kolektif bilinçle ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Folklor, zaman içinde şekillenen normatif sistemler ve mitolojik öğeler içinde barınarak, toplumun algılarına ve inançlarına etki etmektedir. Bu çalışma, çeşitli sanat tekniklerini kullanarak, sanatsal ifadenin evrensel bir dil ile şekillendiği ve algısal dünya ile etkileşimde bulunduğu sınırları keşfetmektedir. Sanat ile Kehtiyar arasındaki etkileşim anlaşıldığında, daha fazla düşünsel derinlik kazanılmaktadır. Kehtiyar karakteri, dış etmenlerle değişerek ve evrilerek nesne olarak varlığını sürdürmektedir. Sanatın zaman, mekân, nesne ve kolektif bilinçle etkileşimi, karakteri anlamayı ve yorumlamayı mümkün kılmaktadır. Çalışmada, Kehtiyar karakterinin anlaşılmasını sağlamak için dünya mitolojisinin incelenmesinin yanında, Anadolu mitolojisinin incelenmesine daha fazla önem verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Kehtiyar, Mitoloji, Anadolu, Folklor, Normlar, Sembol, Algı, Kültür, Kolektif bilinç.

THE IMAGINARY ELEMENT, KEHTİYAR ARTİSTİC INTERPRETATION

Supervisor: Doç. Hikmet Mutlu YAĞCI

Author: Anıl Dinçadam

ABSTRACT

This master's thesis focuses on the reflection of the Kehtiyar character's complex relationships within normative systems in art. The thesis examines the historical evolution of perceptions and realities surrounding the Kehtiyar character, while addressing human social adaptation and cultural development, especially through the role of mythology and art concerning the Kehtiyar character. Traditions, beliefs, daily habits, and folkloric elements have been subjected to a detailed analysis in the context of the relationship between art and mythology. The research reveals how Kehtiyar's evolution was shaped by references from other cultures and how it became a cultural practice of life. The relationship between Kehtiyar and art points to the evolution of social norms. The definition of art and the narrative and material that each art form presents around the Kehtiyar character have been thoroughly examined. The symbolic value and social position of Kehtiyar have been explained by linking them to the collective consciousness. Folklore, within evolving normative systems and mythological elements over time, affects the perceptions and beliefs of the society. This study explores the boundaries where artistic expression is shaped by a universal language and interacts with the perceptual world, utilizing various art techniques. When the interaction between art and Kehtiyar is understood, a deeper intellectual depth is gained. The Kehtiyar character continues its existence as an object by changing and evolving with external factors. The interaction of art with time, space, objects, and collective consciousness enables the understanding and interpretation of the character. In the study, alongside the examination of world mythology, more emphasis is placed on the study of Anatolian mythology to facilitate the understanding of the Kehtiyar character.

Keywords: Art, Kehtiyar, Mythology, Anatolia, Folklore, Norms, Symbol, Perception, Culture, Collective Consciousness.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamın tamamlanmasında büyük katkılarda bulunan herkese minnettarlığımı sunmak istiyorum. Öncelikle, her koşulda sabrı ve anlayışıyla bana rehberlik eden değerli danışmanım Doç. Dr. Hikmet Mutlu Başkaya YAĞCI'ya; yoluma ışık tutan görüşleriyle beni yönlendiren Prof. Dr. Candan Dizdar TERVİEL'e ve savunma jrisindeki destekleri için Dr. Öğr. Üyesi Rıza Tan Buğra ÖZER'e iten teőekkürlerimi iletmek isterim.

Görüşlerini her zaman benimle paylaşan kıymetli dostlarım Servet PİŐKEN, Abdulvehap ERBOĞA ve Adil ÖKSÜZ'e de minnettarlığımı ifade etmek isterim. Ayrıca, alıştığım iç yerindeki sevgili arkadaşım Rifat Burak KOSOVAERİ'nin desteklerinden dolayı teőekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her evresinde, her daim yanımda olan, emekleri ve destekleriyle beni her zaman saran kıymetli aileme; annem Sebiha DİNÇADAM ve babam Mustafa DİNÇADAM'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	iv
GÖRSELLER DİZİNİ	vi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: KEHTİYAR	5
1.1. Kehtiyar Nedir?	5
1.2. Anlatıların Kesişim Noktasında: Kehtiyar Karakteri ve Kültürler Arası Etkileşim	7
1.3. Anadolu Mitolojisi: Kötü Varlıkların Anlatıları ve Toplumsal Dönüşüm....	10
1.4. Anadolu Mitolojisinde Çocukları Korkutmak: Kötü Varlıkların ve Öğretici Hikayelerin Rolü	12
2.BÖLÜM: KEHTİYARIN NORMLARI VE SANATA YANSIMASI	20
2.1. Kehtiyar Karakteri: Toplumsal Normlar ve Sanatsal Analizi	20
2.2. Sembolleşen Karakter Toplumsal Normları Sarsma ve Kolektif Bilinçleri Yeniden Şekillendirme: Bir Analiz	24
2.3. Kehtiyar: Toplumsal Normlara Karşı Korku ve Direnişin Sembolik Yansımaları	27
2.4. Çocukları Toplumsal Normlara Uydurma Çabası.....	31
2.5. Kehtiyar: Özgürlük, Sorumluluk ve Toplumsal Normlar Arasındaki İkilem	35
3.BÖLÜM: KEHTİYARIN DOĞUŞU	38
3.1. Kehtiyar'ın Varoluşu: Sanat Mekânında Maddi Gerçeklik ve Normatif Değerlerin Karmaşıklığı	38

3.2. Kehtiyar'ın Varoluşu: Özgürlük, Sorumluluk ve Anlam Arayışı.....	42
3.3. Duygusal ve Toplumsal Evrim: Kehtiyar'ın Varoluşu ve Sanatın Anlam Arayışı	44
3.4. Kehtiyar'ın Beden, Bilinç ve Sanat Arasındaki İlişkisi	46
3.5. Kehtiyar'ın İmgelerle Varoluşsal İfadesi: Sanatın Madde ve Duygu Aracılığıyla İlişkisel Gerçekliği	48
3.6 Form, Duygu ve Toplumsal Çatışmaların Biçimsel İfadesi.....	53
3.7. İçsel Arayış: Deneyim, Sanat ve Bilinç Tinsel Normlar, Folklorik Öğeler ve Kültürel İmgelerin Rolü	56
3.8. Varlık ve Olay: Nesnenin Bütünsel Oluşumu Üzerine Düşünceler.....	59
4. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA ÖRNEKLER	62
4.1. Seramik Sanatında Mitoloji	62
4.2. Çağdaş Seramik Sanatında Mitolojik Örnekler	65
5.BÖLÜM KEHTİYAR'IN SANATSAL İFADESİ.....	69
5.1. Kehtiyar'ın Seramik Diliyle İfade Edilmesi.....	69
5.2. Bölüm Kehtiyarın Sanat Disiplinlerindeki Yorumu.....	74
SONUÇ	81
KAYNAKLAR	84
ETİK BEYANI	88
YÜKSEK LİSANS TEZİ ORJİNALLİK RAPORU	89
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT.....	90
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	91

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont, Air brush ile sır altı denemesi], 60cm x 30cm 15cm.	6
Görsel 2. Gulyabani	11
Görsel 3. Öcü (Anadolu halk kültüründe)	13
Görsel 4. Çarşamba Karısı, Anadolu halk kültüründe	14
Görsel 5. Kara Koncolos (Anadolu halk kültüründe).....	15
Görsel 6. Al Karısı, (Türk Mitolojisi Atlası) illüstrasyonu, Bartu Bölükbaş	16
Görsel 7. Baba Yaga (Slav Mitolojisi)	17
Görsel 8. Chupacabra (Latin Amerika Halk Mitolojisi)	18
Görsel 9. Kehtiyar. Seramik, 2023, [Şamont elle şekillendirme], 57cm x 40cm 25cm.	22
Görsel 10. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2023, [Şamont], 83cm x 30cm 22cm.	26
Görsel 11. Kehtiyar Video görüntüsü	29
Görsel 12. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont, sır denemesi],142cm x 74cm. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, dış mekânda.	34
Görsel 13. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Kâğıt üzerine, serbest teknik], 50cm x 50cm.	36
Görsel 14. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik ve illüstrasyon, 2021, [Şamont tekniği, dijital araçla mekân ilişkiselliği], 45cm x 30cm 17 cm, 40cm x 25cm 10 cm.	38
Görsel 15. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Kâğıt üzerine serbest teknik], 70cm x 50cm.....	41
Görsel 16. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont kili, serbest sır tekniği] 40cm x 15cm 10cm.	43
Görsel 17. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.	45
Görsel 18. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2020, [Kâğıt üzerine, Serbest teknik], 100cm x 70cm.	47

Görsel 19. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont,Pano Çalışması], 142cm x 74cm.....	49
Görsel 20. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2024, [Şamont kili] 95cm x 35cm 15cm	50
Görsel 21. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2019, [Kâğıt üzerine serbest teknik], 70cm x 50cm.....	52
Görsel 22. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont kili, serbest sır tekniği] 40cm x 15cm 10cm.	54
Görsel 23. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2019, [Serbest teknik], 100cm x 100cm.....	58
Görsel 24. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2023, [Şamont kili, elle şekillendirme] 40cm x 15cm 10cm.....	60
Görsel 25. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, 2022, 50x70 kâğıt üzerine yağlı boya.....	61
Görsel 26. Ana Tanrıça Figürini, Çatalhöyük, Konya, Pişmiş Toprak.....	62
Görsel 27. Grek Domuz Başlı Riton, M.Ö. 4.Yy.	63
Görsel 28. Tüzün Kızılcan'ın "Mezar Taşı" adlı eseri, seramik.....	65
Görsel 29. Katsuyo Aoki, Predictive Dream XXIV, 210 × 140 × 220 mm, 2011, Porcelain.....	66
Görsel 30. Deniz Onur Erman "Diren", Elle Şekillendirme, Sırlı Porselen, H: 68 cm, 1260°C, 2012	67
Görsel 31. Tan Buğra Özer, "Kumadan", Elle Şekillendirme, 22 x 16 x 20 cm. Siyah Kil, 1250°C, 2017 (Rıza Tan Buğra Özer Kişisel Arşiv).....	68
Görsel 32. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2024, [Şamont kili]95cm x 35cm 15cm.	70
Görsel 33. Kehtiyar. Seramik, 2023, [Şamont elle şekillendirme], 57cm x 40cm 25cm.	72
Görsel 34. Kehtiyar, 2023, 50x70 kâğıt üzerine yağlı boya	74
Görsel 35. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.	75
Görsel 36. Anıl Dinçadam Kehtiyar video görseli	76
Görsel 37. Anıl Dinçadam Kehtiyar video görseli	77

Görsel 38. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.	78
Görsel 39. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.	79
Görsel 40. Kehtiyar, 2022, 50x70 kâğıt üzerine yağlı boya	80

GİRİŞ

Antik toplumların yaşadığı olayları, masalları ve kurgusal unsurları temsil eden "mit" kavramı, sadece yüzeysel anlamını aşarak, insanın varoluşsal ve metafiziksel derinliklerini yansıtan kutsal, değerli ve anlamlı bir soyutlama olarak öne çıkmaktadır. İnsan, toplum içinde varlığını sürdürürken, inançlarını, sanatını, kültürünü ve yaşamsal normlarını organize eder. Bu süreç, insanın sosyal ve kültürel kimliğini şekillendirerek toplum içindeki yerini belirler. Her çağ, her coğrafya ve her koşulda, insanlar tarafından üretilen mitler, insan bedeni ve zihni tarafından şekillendirilen eylemlerle birlikte dünya görüşünü ve kültürel temelleri oluşturur. Mitler, insanlığın yaşamı anlama ve anlamlandırma çabasının izlerini taşıyan önemli bir unsurdur (Campbell, 2010, s.13). Mitler, toplumların tarih içindeki gelişimini kavramak ve ortak bilincini oluşturmak amacıyla kullanılan önemli araçlardır. Bu anlatılar, bir toplumun dünya görüşünü ve değer sistemini yansıtarak, kolektif bilincin inşasına katkı sağlamaktadır. Sembolik imgeler, mitlerde sıkça rastlanan unsurlardır ve toplumun belirli denetim sistemlerini temsil etmektedir. Zaman, mitler içindeki olayları düzenleyen temel bir unsur olarak öne çıkar. Mitler genellikle, zamanın döngüsel yapısını vurgulayarak geçmiş, şimdi ve geleceğin birbirine bağlı olduğunu ifade etmektedir. Folklor, mitlerin oluşumunda etkili olan halk kültürü unsurlarını içermektedir ve toplumun ortak hafızasını şekillendirmiştir. Bu hikâyeler, zaman içinde evrim geçirerek toplumun kolektif bilincini etkiler ve dönemin sosyal, kültürel ve politik dinamiklerini yansıtır.

Mitlerdeki eylemler, insanların dünya görüşlerini ve varoluşsal anlam arayışlarını etkilemektedir. Bu hikayeler, insanların hayatlarını kontrol etmelerine yardımcı olur, onlara rehberlik eder ve sosyal düzen içinde bir bağlam sağlar (Çoruhlu, 2021, s. 11).

Mitoloji, toplumsal denetim sistemlerini şekillendirmiş ve belirli normları, değerleri korumak amacıyla kullanılmıştır. İnsanların bilinmezlikle yüzleşme isteği, mitolojik hikayelerin ortaya çıkmasına neden olmuş; bu mitolojik anlatılar da toplumsal

anlam oluşturma sürecine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu hikayeler, toplumun algılarını şekillendirerek zaman içinde kolektif bilinç yapısını etkilemiştir.

İlkel insanın doğa karşısındaki güçsüzlüğü ve bilgisizliği, onu korkmaya ve arayış içine girmeye yönlendirmiştir. Bu korku ve bilgi eksikliği, insanı doğaya karşı bir üstünlük hissi oluşturmaya teşvik etmiş ve bu da onun büyüye ve sanata yönelmesine neden olmuştur. Bu yönelim, insanın içinde bulunduğu çevreyi anlama, kontrol etme ve kendini ifade etme çabasının bir yansımasıdır (şişman, 2006, s. 45).

Doğayı bütünsel bir yapı olarak algılayan ve her varlığın maddi varlığının ötesinde bir ruha sahip olduğunu kabul eden bir düşünce biçiminde, bireyler genellikle dışsal unsurlarla etkileşime girilmiş ve bu etkileşimleri anlamlandırmak için çeşitli semboller ve öğeler kullanılmıştır. İlk dini inanç biçimleri, genellikle toplumun kontrol sistemlerini etkileyerek normatif davranış kalıplarını belirlemiş ve bu şekilde, mitolojik hikayeler toplumun kültürel evrimine katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla, bu anlatılar aynı zamanda bireyler arasında ortak bir anlam oluşturarak toplumsal birliği sağlamış ve bireylerin düşünsel dünyalarını etkilemiştir.

Donna Rosenberg'n "Dünya Mitolojisi" adlı söylenceler antolojisinde, mitolojik hikayeler sadece bir toplumun manevi değerlerini yansıtan ciddi hikayeler olarak olmadığını, aynı zamanda o toplumun dünya görüşünü ve önemli inançlarını temsil eden semboller olduğunu savunmaktadır. Bu hikayeler, insan deneyimlerinin derinliklerine inen ve toplumun kültürü tarafından değer verilen ve korunan birer simge olarak görülür. Bu bakımdan, mitoloji sadece eski zamanlara ait bir anlatı geleneği değil, aynı zamanda insanlığın kolektif bilinçaltının zengin bir yansıması olarak da kabul edilir (Rosenberg, 2006, s. 17).

İnsanlar geçmiş zamanlarda, yaşadıkları açıklanamayan gizemli olayları hikayelerle anlatma eğilimindeydiler. Bu olağanüstü hikayeler genellikle belirli özelliklere sahip karakterlerin etrafında dönüyordu. İnsanların ilgisini çeken bu

anlatılar ve karakterler zamanla halk arasında yaygınlaştı ve bazıları iyilik ve doğrulukla ilişkilendirilirken, diğçerleri ise kötölük ve kontrolle ilişkilendirildi.

Mit, kısacası, masal veya hikayelerin ötesinde, bir költürün derinliklerinde yatan anlam ve sembollerle dolu bir anlatı türüdür. Bu hikayeler, sadece cinlerden, perilerden, devlerden, ilahlardan, kahramanlardan ve tanrılardan bahsetmekle kalmaz, aynı zamanda bir topluluğun değçerlerini, inanç sistemini ve dünya görüşünü yansıtır. Tüm milletlerin kendine özgü mitleri bulunur ve hatta günümüzde bazı geleneksel topluluklar, bu mitlere sıkı sıkıya bağılı kalarak onlara derin bir inançla yaklaşırlar (Ata, 1932, s. 5).

Dünyamızın temelinde sebep-sonuç ilişkilerinin olduğı bir gerçektir; olaylar birbirini takip eden neden ve sonuçlar zincirleriyle bağılantılıdır. Bilim ve mantık, bu sebep-sonuç ilişkilerini anlamaya ve açıklamaya yönelik araştırmalarda bulunur. Ancak, bu neden-sonuç ilişkileriyle ilgili olarak insanlar aynı zamanda duygusal ve sembolik bir anlam arayışına da girişirler. Mitoloji, tam da bu noktada devreye girer. Mitler, sadece sebep-sonuç ilişkilerini açıklamakla kalmaz, aynı zamanda insanların duygusal ve metafiziksel ihtiyaçlarını karşılar. Mitoloji, evrenin doğuşu, insanın varoluşu, tabiat olayları gibi temel konuları sembolik bir dille anlatarak, insanların hayatın anlamını kavramalarına katkıda bulunur. Mitoloji, atalarımızın karmaşık dünya görüşlerini ve anlam arayışlarını yansıtan önemli bir költürel ifade biçimidir (Bayat, 2005, s. 15).

Bu sözlü aktarım yoluyla geçmiştçen günümüze ulaşan halk anlatıları ve inanışları, bilimin mantıklı açıklamaları olsa da hala geçerliliğini koruyor. Kehtiyar da bu anlatılardan biri olarak öne çıkıyor, genellikle kötü ve kontrolcü bir karakter olarak betimlenir. Onun hikayesi, bireylerin korkularını ve belirsizlikle başa çıkma isteklerini yansıtır ve bilinçlerin izleniminde derin izler bırakmıştır.

Kehtiyar anlatısı da diğçer benzer karakterlerle birlikte karşılaştırmalı mitoloji bağlamında ele alınmaktadır. Anadolu költüründe ise bu hikâye, korku anlayışının bir ürünü olarak değçerlendirilebilir. Bu, mitolojinin sadece geçmişin hikayelerini

anlatmakla kalmayıp, aynı zamanda bir kültürün, inançların ve korkuların derinliklerine inme fırsatı sağladığını göstermektedir.

Bu çalışmanın odak noktası, sanatın ilişkiselliğinde mitleşen olguların temel varyasyonları ve bireylerin hayatlarını anlamlandırmadaki rolüne dair derinlemesine bir anlayış geliştirmektir. Özellikle Kehtiyar karakteri üzerinde bağlı bireyleri ve toplumları sosyo-kültürel ve dini düzeyde nasıl etkilendiği ve hangi noktalarda evrilen sorularını ele almaktadır. Ayrıca, benzer anlatılarda farklı gruplar arasında yaşanan deneyim farklılıkları ile benzerlikleri inceleyerek, bu farklılıkların ve benzerliklerin temel nedenlerini araştırmaktadır. Böylece, mit ve efsanelerin sadece geçmişte değil, farklı vizyonlarla günümüzde de geçerliliğini ve etkisini sürdürdüğünü vurgulamaktadır.

Bu karakterin korku dolu tasviri, sanat ve folklorun etkileşimiyle ortaya çıkan bir dışsallaştırma örneği olarak ele alınmaktadır. Kehtiyar, halk hikayelerindeki gibi kolektif bilinçaltının normlarını yansıtan bir sembol haline gelmiştir. Anormal büyüklüğü, çok sayıda yüzü ve taşıdığı araçlar, bireyin algısında imgeleşen bir öge olarak sanatsal bir forma dönüşmüş ve zaman içinde yaşam algısını etkilemiştir.

Bu çalışmada Kehtiyar'ın tasviri. Özellikle seramik, resim, video gibi çeşitli sanatsal araçlarla ifade edilmiş ve bu süreç, kolektif bilinçaltındaki korkuların kontrol sistemleri üzerindeki etkilerini yansıtan derin bir anlam katmanı kazanmıştır. Bu çalışma, mitolojik ve folklorik unsuru haline gelen Kehtiyar karakterinin sanat aracılığıyla nasıl şekillendiğini ve toplumsal belleği nasıl etkilediğini anlamamıza katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

1. BÖLÜM: KEHTİYAR

1.1. Kehtiyar Nedir?

Kehtiyar, annem Sebiha Dinçadam'ın yarattığı, aile geçmişinden miras alınan bir hikâyenin karakteridir. Bu karakterin yansıması olan figürler aile değerlerinin kişiliğim üzerindeki etkisini simgelemek amacıyla yapılmıştır. Tarih boyunca çeşitli evrimlerden geçerek günümüze ulaşan bu karakter, kolektif hafızanın bir ürünü olan ve mitolojik anlatılarda karşımıza çıkan karakterlerle paralellikler gösterir. Bu durum, bireysel ve kültürel kimliklerin, geçmiş nesillerden süzülüp gelen hikâyeler ve karakterler aracılığıyla nasıl şekillendiğine dair önemli bir örnektir. Dolayısıyla, aile içinde mikro düzeyde kültür taşıyıcı bir rol üstlenen Kehtiyar, mitlerde ve benzer hikayelerdeki karakterlerle ilişkilendirilerek incelenecektir. Ayrıca, Kehtiyar ve benzeri unsurların toplum normlarının sürekliliğini sağlamadaki rolü de bu çalışma kapsamında ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Ancak Kehtiyar'ın tanımı sabit değildir. Genellikle yarı insan yarı yaratık şeklinde betimlenen Kehtiyar, geceyin karanlık sokaklarda dolaşan dehşet verici bir varlık olarak tasvir edilir. Yarı insan yarı yaratık formunu, anormal büyüklükteki vücudunu ve parlayan gözlerini, dudaklarını ve burunlarını taşıyan yüzlerini daha korkunç bir hale getirmek için karanlık gecelerde ortaya çıkar. Bu yüzler, farklı bir duygu ve dehşet ifadesiyle dolup taşar; bazıları ölümü çağırırken, diğerleri çocukların içsel korkularını yansıtır. Kehtiyar'ın uzun kolları, çocukları hızla yakalayıp sepetine atmaya uygun kanla lekelenmiş kazma ve kürek gibi keskin ölüm araçlarıyla donatılmıştır. Gecenin karanlığında, çocukların evlerine yaklaşırken kazma ve kürek sesleri duyulur. Karanlık gecelerde, bu kollar karanlık köşelerden aniden belirir, çocukların üzerine uzanır ve onları hızla sepete yükler. Kehtiyar'ın dudaklarından süzülen salyalar, yerde damlayarak çocukların içini ürpertir. Sırtındaki sepet, içindeki çocukların çaresiz çığlıklarını bastırırken, Kehtiyar sessizce kaybolur.

Görsel 1. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont, Air brush ile sır altı denemesi], 60cm x 30cm 15cm.

<https://www.youtube.com/watch?v=inno-D5ncgo>

Kehtiyar'ın tasvir edilişi, ürkütücü detaylarıyla yarı insan yarı yaratık formu, anormal büyüklükteki vücudu ve her noktasında farklı ifadeler taşıyan yüzleriyle çocuklarda doğal bir korku uyandırır. Annemin anlatımındaki vurgular, Kehtiyar'ın çocukları kaçıрма eylemi ve onları görünmez diyarlarında saklama pratiği, hikâyenin etkileyici ve öğretici yanlarını ortaya çıkarmaktadır.

Yarı insan yarı yaratık formu, birçok mitolojik korku karakterinde görülen bir tema olsa da, Kehtiyar'ın vücudundaki birden fazla yüz, anormal büyüklük ve değişik ifadeler taşıyan özellikleri, onu diğer benzer yaratıklardan ayıran özgün unsurlardır. Bu detaylar, Kehtiyar'ı çocukların hayal dünyasında daha etkileyici ve unutulmaz kılan öğelerdir.

Annemin benimle paylaştığı bir öğreti olarak, disiplin, sorumluluk ve toplumsal kurallara uyma gibi değerleri benimsemiş amacıyla Kehtiyar karakteri, çocukluğumda dışarıya çıkma isteğimi kontrol altına almam ve çevremdeki

tehlikelere karşı daha bilinçli olmam için kullanılan etkili bir araç halini aldı. Bu anlatı, sadece korku değil, aynı zamanda öğrenme ve büyüme sürecimdeki bir rehber olarak benim için önemli bir yer edindi.

Annem, Kehtiyar karakterini benimle paylaşarak çocukluğumda bir kontrol mekanizması oluşturmayı ve toplumsal normlara uymamı sağlamayı amaçlamıştı. Bu, beni dışarıya çıkma arzumu kısıtlamak, belirli kurallara uymamı sağlamak ve sorumluluk bilinci kazandırmak amacı taşıyan bir stratejydi.

1.2. Anlatıların Kesişim Noktasında: Kehtiyar Karakteri ve Kültürler

Arası Etkileşim

Bizzat, bu hikâye genellikle farklı kültürel etkileşimlere bağlı olarak ortaya çıkan karmaşık bir sürecin ürünüdür. Aynı zamanda kültürler arası etkileşimin derinleşmesinin bir yansıması olarak beliriyor. Dolayısıyla, bu etkileşimlerin nasıl bir araya geldiği ve topluluklar arasında nasıl bir etki yarattığı mercek altına alınmıştır.

Karakter, mitik hikayeler köken ve anlamlarına ilişkin tipik bir örnektir. Burada anlatılanlar ne tarihsel bir gerçekliği ne de somut bir olayı temsil eder. Doğanın işleyişi ya da bir kahramanın eylemleriyle ilgili değildir. Ancak yine de bu hikâye, ait olduğu toplumda belirli bir gerçeklik kavramını yansıtmaktadır. Bu gerçeklik, fiziksel bir varlık olmayıp, tarihsel bir gerçekliğin normatif bağlamında sembol halini almış diğer formların bir dönüşümüdür.

Norm kavramı, bir sosyal grubun benimsediği ve üyelerinin davranışlarını yönlendiren kuralların bütünüdür. Bu kurallar, topluluktaki uygun davranış için bir standart belirler ve eylemlerin temelini oluşturan bir davranış ilkesi olarak hizmet eder. Bu normlar, toplumun kolektif bilincinde yer alarak, bireylerin bilinçaltında bir imge oluşturur. Ayrıca, bu normlar dışsal faktörlerle etkileşime giren nesnelere algılanmasını ve yorumlanmasını içerir. Zaman içinde, bu normlar kolektif bilinçte bir evrim geçirir ve toplumsal folklorun bir parçası haline gelir. Denetim sistemleri, bu normların sürdürülmesinde önemli bir rol oynar, toplumun davranışlarını düzenler ve normlara uyumu sağlar (Cevizci, 2000:668).

Bu durumda, belirtilen karakterin vurgulanan nokta, bir ögenin normatif sistemle ilişkisinin, bireysel bilinç ve kolektif bilinç kavramları çerçevesinde nasıl anlam kazandığıdır. Kültürel etkileşimler, genellikle mitolojik bir bağlamda kökenlendirme ve açıklama işlevi görmektedir. Ayrıca, bu etkileşimler, dışsal faktörlerle etkileşime giren nesnelere nasıl algılandığını ve yorumlandığını etkilemiştir. Bu perspektiften, bireyin ve toplumun normatif sistemlerle etkileşim kurarken nasıl bir anlam inşa ettiği ve kültürel etkileşimlerin bu süreçteki rolü üzerinde durulmaktadır. Malinowski ve Smith'in analizine göre, geleneksel anlamların unutulması, zaman içinde kolektif bilinçte bir dönüşümü tetikler. Bu süreç, toplumun değerleri, inançları ve normları yeniden yapılandırırken, bireylerin ve toplumun yeni anlamlar oluşturma çabalarını yansıtmıştır. Harrison ve Hook'un bakış açısına göre ise, mitler ve gelenekler, tekrarlanan ritüellerle birleşerek folkloru oluşturmuştur. Bu bağlamda, folklorun, kültürel normların sürdürülmesinde kritik bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Ritüeller ve gelenekler, toplumun sosyal bağlarını güçlendirirken, kültürel kimliğin ve sürekliliğin sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Bu perspektiften, kültürel sürekliliğin ve toplumsal yapının korunmasında mitlerin ve geleneklerin önemi vurgulanmıştır (Segal, 2012, s. 175-180).

Hikâyenin bir ritüel işlevi alması, doğrudan inanan insanı üstün bir varlığa yaklaştırıp onunla bir bağ kurmasını sağlamıştır. Bu tür bağlar, insanların üstün bir varlıkla iletişim kurma arzusunu güçlendirmiş ve ruhsal tatmin sağlamıştır. Ancak bu amacı gerçekleştirmek için çeşitli ayinler, ibadetler, dualar ve ritüeller düzenlenmiş ve Kehtiyar'ın varlığı ise bu uygulamaların bir bütünü haline gelmiştir. Bu durumda, bu ritüeller temelde bir üstün varlığa yaklaşma ve onunla iletişim kurma amacını taşımaktadır. Birey, kolektif bilincin içinde yer alarak bu ritüellerde belirli nesnelere ve sembollere, örneğin Kehtiyar'ın çeşitli biçimlerine, anlam yükler ve bu imgeleri bilinçaltında saklar. Bu süreçte imge, bireyin içsel denetim sistemleri tarafından işlenir ve korku dolu özelliklerle süslenerek dışsallaştırılır. Folklor geleneği içinde, bu tür mitik anlatılar genellikle toplumun kolektif bilincini şekillendirmiş ve milli hafızaya kazınmasını sağlamıştır.

İnanç bağlamında, bu mitik imgelerin varlığı ancak bireylerin bu normlara bağlı kalarak bilinçaltında varlığını sürdürmesini ve denetim sistemleriyle uyum içinde yaşamasını sağlamıştır (İlhan, 2014, s. 51).

Anlatı haline gelen bu öge, karşılıklı etkileşimlerin ve kültürel birikimin bir parçası halini almıştır. Temelde ortak süreçlerin devamı olduğu gibi, aynı zamanda mitlerin coğrafi sınırları aşarak ortak bir varoluşu şekillendirdiğini ve bu durumun topluluklar arasında anlayışın ve bağın oluşmasına olanak tanıdığını göstermektedir.

Mitlerin toplumsal işlevleri, mitik anlatıları toplumun eğitimi için önemli ve işlevsel kılar. Bu anlatıların özelinde, Kehtiyar karakterinin bulunması ve kutsallaştırma eğilimi ile kültürel değerlerinin kalıcılığını ahlaki kuralların sağlanması ile varlığını sürdüren bir öge halini almaktadır. Sadece kutsal kabul edilmezler, aynı zamanda içerisinde buldukları toplumun ahlaki kurallarını, inançlarını, kültürel değerlerini ve sosyal normlarını da içermiştir. Bu anlatıların çocuklara aktarılmasıyla birlikte, toplumda belirli değerlerin ve normların yerleşmesinde kritik bir rol oynamıştır (Seyidoğlu, 2011, s. 93). Saim Sakaoğlu ise durumu şöyle ifade eder.

Anlatılan efsanelerin hemen hepsinde ortak bir karakteristik olarak, insanların doğruluktan sapmamaları konusunda uyarıldığına şahit oluruz. Yalan söyleyenler, hile yapanlar, emanete ihanet edenler, doğru sözlere kulak asmayanlar, kibirli olanlar ve diğer olumsuz özelliklere sahip karakterler, efsanelerde genellikle korkutucu bir şekilde cezalandırılır veya uygun bir şekilde ikaz edilir. Böylece, efsanelerin atmosferinde korku dolu öğelerle karşılaşarak iyilik yapmayı ve doğru yolu bulmayı öğreniriz (Sakaoğlu, 2011, s. 11).

Mitlerin anlatılması, çocuklara veya toplum üyelerine, o toplumun değerlerini temsil eden bir örnek model sunarak, mitik anlatılar geleneğini sürdürmenin yanı sıra, geleneği taşıma işlevini de yerine getirmiştir. Bu şekilde geleneğin korunmasını sağlamakla birlikte, mitik anlatılar aynı zamanda "milli kimlik kazandırma" noktasında önemli bir işleve sahiptir. Efsanelerin doğaüstü unsurlarla süslenerek anlatılması, mitik anlatılar aracılığıyla önemli kişiliklerin,

yerlerin, kurumların ve olayların unutulmamasını ve milli hafızaya kazınmasını sağlamıştır (Gültepe, 2004, s. 20).

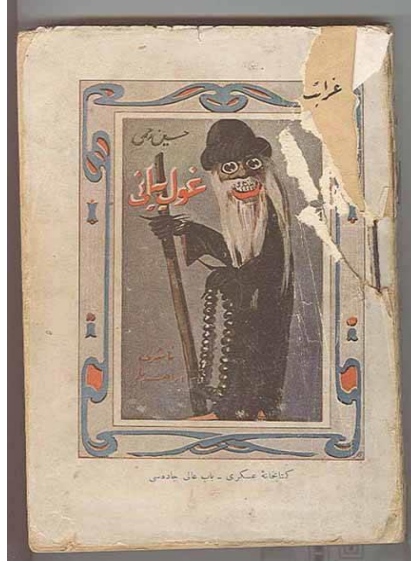
Dolayısıyla, kültürel etkileşimlerin karmaşıklığına rağmen, hikâye kültürel mirasın evrimi ve paylaşımının anlaşılmasında önemli bir araştırma konusu sunduğunu hatırlatıyor. Kötü karakterler genel olarak insanlara kötülük eden, doğaüstü bir varlık olarak algılanan ve duygusalda imgeleşen varlıklardır. Bu varlıkların olumsuz eylemleri, inanç sistemlerinde duyularla algılanamayan, gözle görülemeyen varlıklarla ilişkilendirilir ve kontrol sistemleri üzerinde etkili olmuştur. Bu anlayış, neredeyse tüm kültürlerde ve mitolojik sistemlerde bulunur. Sümer, Mısır, Yunan, İskandinav, Asur-Babil mitolojileri gibi kültürlerde, bu karakterler normatif düşüncelerle bağlantılı olarak ortaya çıktığını görmekteyiz.

Mitolojik sistemlerin karmaşık dünyasında, kötü karakterler genellikle olumsuz eylemleriyle dikkat çeken imgeleşmiş karakterlerdir. Her kültürün mitolojisinde, bu karakterle ilgili çeşitli anlatılar vardır. Bu anlatılar kültürden kültüre değişse de mitolojik sistemlerde ortak temalar ve düşünsel unsurlar mevcuttur.

1.3. Anadolu Mitolojisi: Kötü Varlıkların Anlatıları ve Toplumsal Dönüşüm

Anadolu'da var olmuş uygarlıkların mitolojilerinde de benzer şekilde kötü ve olumsuz eylemlerle ilişkilendirilen söylenceler ve başka biçimler bulunmaktadır. Tarihsel ve sözlü kültür ürünlerinde, bu düşünsel yapılarla ilgili izler bulunduğu gibi Anadolu mitolojisi, bu tür varlıklara dair zengin bir içeriğe sahiptir.

Anadolu halk geleneğinde, özellikle olağanüstü görünüşler veya eylemlerle açıklanan mitolojik varlıklar, toplumun kolektif bilincinde belirgin bir dönüşümü simgelemiştir. Bu varlıklar, çeşitli doğa unsurları ve belirli mekânlarla ilişkilendirilerek, insanların algılarına derinlemesine nüfuz eden sembolik anlamlar kazanmıştır. Dolayısıyla bu şekilde, mitolojik anlatılar, toplumun normatif değerlerini ve kontrol sistemini güçlendiren bir işlev göstermektedir.

Görsel 2. Gulyabani

https://tr.wikipedia.org/wiki/Gulyabani_%28roman%29#/media/Dosya:G%C3%BByabani.jpg

Dev boyutlarındaki bir varlık, bazı kültürlerde uzun sakallı dev, bazılarında ise kadın kılığında, "Guleybani" veya "Aleybani" olarak bilinir. Ters ayaklı, tüylerle kaplıdır ve geceleyin ortaya çıkar. Gündüzleri mezarda dinlenir, geceleyin çevresine zarar verdiği söylenir. Gezginlere musallat olma eğilimindedir. Arap mitolojisinden Türk kültürüne geçen ve korkutucu bir varlık olarak bilinen Gulyabani, insanların ürkmesine sebep olan bir hortlaktır ve genellikle ıssız çöllerde insanların karşısına çıktığına inanılır (Hançerlioğlu, 2000: 175).

Bu varlıkların insanlarla etkileşimde buldukları eylemler, mitolojik öğeleri ve toplumsal normları bir araya getiren önemli bağlantılardır. İnsan şeklinde, insana benzeyen veya yarı hayvan biçimine sahip iri yarı yaratıklar olarak tasvir edilmeleri, toplumun kendi içindeki dengeleri ve çatışmaları temsil eder. Bu dönüşüm, toplumun mitolojik düşünceleri içindeki dinamik bir olgu olarak öne çıkar. Özellikle gecenin karanlık saatlerinde, mezarlıklarda veya terk edilmiş

Mekanlarda ortaya çıkan, kontrol sistemini güçlendiren ve normatif değerlere vurgu yapan ritüeller, bir olgu olarak görülmektedir. Bu tür eylemler, toplumun mitolojik inançlarının günlük yaşantılarına nasıl entegre olduğunu göstermektedir ve normatif değerlerin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini dolaylı olarak vurgulamaktadır.

1.4. Anadolu Mitolojisinde Çocukları Korkutmak: Kötü Varlıkların ve Öğretici Hikayelerin Rolü

Mitleşen biçimler, evrenin anlaşılması, varlık konumlarının tanımlanması ve doğaüstü güçlerle ilişki kurma çabalarını içeren karmaşık anlatılardan oluşmaktadır. Bu anlatılar, insanların evrenin doğası hakkında anlayışlarını ve ilişkilerini şekillendirme çabalarını yansıtır.

Bu sistemlerdeki olumsuz karakterler, kültürler arası benzerliklere rağmen genellikle insanların içsel korkularını, değerlerini ve yaşadıkları zorlukları sembolize etmişlerdir. Mitler, zaman içinde insanlığın düşünsel evriminde önemli bir rol oynamışlardır, çünkü bu hikayeler insanların dünya ve varlık hakkındaki düşüncelerini şekillendirerek derinlemesine bir anlam kazandırmışlardır. Bu mitolojik formlar, insanların evrensel deneyimlerini ifade etme ve paylaşma çabalarının bir ürünüdür, bu da onları kültürler arasında bağlayan bir dizi ortak temaya dönüştürmüştür.

Bu hikayelerdeki kontrol sistemleri, inançlar ve tanrısal kurallar üzerine dayanır; toplum, bu kurallara uyması dolayısıyla ödüllendirilirken, kurallara uymayanlar kötü karakterler tarafından eylemleri ile cezalandırılır. Bu normatif düzenleme mekanizması, toplumsal düzenin sürdürülmesi ve inanç sistemlerinin güçlendirilmesi için önemli bir rol oynar.

Korkunç karakterler, başkalaşımın sembolleridir, sadece toplumu denetleyen sistemlerin yansımaları değil, aynı zamanda içsel korkuların ve çatışmaların somutlaşmış öğeleridir. Bu karakterler, toplumun içsel dinamiklerini anlamak dolayısıyla, normları korumak ve değiştirmek arasındaki çatışmayı temsil eder.

Anadolu'nun kültürel dokusunu ele alarak, kötü karakterlerin tarihsel ve kültürel etkileşimlerle şekillendiği gözlemlenmektedir. Bu durum, farklı kültürel unsurların etkileşimi sonucunda kötü karakterlerin başka bir dönüşüm ve evrim sürecine tabi tutulduğunu ortaya koymuştur.

Görsel 3. Öcü (Anadolu halk kültüründe)

<https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Arthur-Rackham/929150/%C3%96c%C3%BC-Canavar.html>

Bu karakterler, bölgenin zengin kültürel yapısını yansıtarak toplumun algılarına ve değerlerine dokunur. Hikâyenin içinde, bu karakterlerin eylemleri ve olayları doğrudan kontrol etme yetisine sahip olması, Anadolu'nun karmaşık ve derin kültürel mirasını yansıtmıştır.

Anadolu'dan halk söylencesi haline gelmiş, yaramazlık yapan çocukları korkutmak amacıyla kullanılan "Öcü geliyor", "Ağlarsan canavarlar gelir, seni götürür" gibi ifadeler, Anadolu mitolojisi ve halk inanışlarındaki olağanüstü varlık inançlarından biri olarak kabul ediliyor. "Öcü," genellikle çocukları disipline etmek ve korkutmak amacıyla kullanılan kurgusal bir varlığı ifade ediyor. Bu kavram, çocuklar arasında yaygın olarak biliniyor ve kötü davranışlardan kaçınmalarını veya belirli kurallara uymalarını teşvik etmek için ebeveynler tarafından kullanılıyordu. "Öcü" terimi, çocukların hayal güçlerini harekete geçirerek, onlara belirli davranış normlarını benimsetme amacını taşımıştır.

Bu şekilde, ebeveynler çocukların düşünce dünyasını etkileyerek, istenilen davranışları kazanmalarına yardımcı olmaya çalışılmıştır. Anne ve babaların mensubu olduğu toplumun ilkel dönemlerden itibaren oluşturduğu kültür hafızası, çeşitli imgelerle zenginleşmiştir. Bu imgeler, toplumun kolektif bilincinden türemiş olup, çocuklara aktarılan hikâyelerde belirgin bir şekilde kendini göstermiştir. Folklorik sözler ve edimler, toplumun dışsal denetim sistemlerinin bir yansımasıdır; bu sözler ve davranışlar, belirli normları ve değerleri içeren bir kültürel bilinçaltının temsilcisidir.

Çocuklara iletilen hikayeler, zaman içinde evrilen kolektif bilinç içinde yer alan mitolojik nesnelere ve zamansız imgelerle örülüdür. Bu hikayeler, toplumun zaman içinde şekillenen değerleri ve normlarına dokunan nesnelere donatılmıştır. Dolayısıyla, çocuklara anlatılan bu hikayeler, bireyin kendi bilinç düzeyini aşan, aynı zamanda toplumun genel bilincini de etkileyen bir rol oynamaktadır.

Görsel 4. *Çarşamba Karısı, Anadolu halk kültüründe*

<https://frpnet.net/makaleler/turklerde-dogaustu-varliklar/attachment/carsamba-karisi>

Çarşamba Karısı, Anadolu Mitolojisinde çarşamba günleri öfkelenen bir kadını temsil eder (Boratav, 2012: 49). Bu karakter özellikle çarşamba gecesi işe başlanırsa ortaya çıkar ve evin içinde kötülük yapan, kızan bir kadın olarak betimlenir. Çarşamba Karısı, genellikle evin çocuğunu herkesin gözü önünde alıp götürün çirkin bir varlık olarak bilinir. Haftanın belirli bir gününde, yarım kalan işlere karışarak evleri ziyaret eden ve insanlara kötülük yapan dişi bir varlık olarak tanımlanır (Karakurt, 2012, s. 246).

Kontrol mekanizması kavramı, çocuğun davranışlarını yönlendirme, güvenliği sağlama ve toplumsal normlara uyma sürecini içerir. Annem, Kehtiyar'ın korku dolu özelliklerini vurgulayarak benimle iletişim kurmaya çalıştı ve belirli davranışlara uyum sağlamamı teşvik etmeye çalıştı. Bu, dış dünyadaki potansiyel tehlikelerden koruma ve toplumsal normları öğrenme amacını taşıyordu.

Görsel 5. Kara Koncolos (Anadolu halk kültüründe)

https://4.bp.blogspot.com/-alngcyZ_ikU/U6x53OZQRzI/AAAAAAAAAHZ4/y_BV8r2N1_0/s1600/karakoncolos.jpg

Kara Koncolos, Anadolu mitolojisi'nde kış aylarında ortaya çıkan ve ilginç bir şekilde taraklarla ilişkilendirilen kötü bir varlık olarak karşımıza çıkar (Çoruhlu, 2012: 57). Karakoncolos, kış aylarında özellikle çocuklara korku salan bir karakterdir. Bu varlık, insanlara çeşitli sorular sorar ve doğru cevap veremeyenleri bir tarakla öldürür. Mitolojide, Kara Koncolos'un ortaya çıktığı zamanlarda, insanlar arasında tarakların saklanması adeta bir gelenek haline gelmiştir. Ayrıca, Kara Koncolos'un sadece öldürmekle kalmayıp yiyecek ve içecekleri pisletme eğiliminde olduğu düşünülmüştür. Uyuyanları, yakınlarının sesini taklit ederek kaçırmaları ve ardından peşinden giden kişinin donarak ölmesine neden olması da mitolojinin ilginç ve ürkütücü unsurlarından biridir. Boratav'ın belirttiği gibi, bazı bölgelerde Kara Koncolos'un eve girmesini engellemek için pancar kullanılır

(Boratav, 2012: 83). Mitolojik inançların günlük hayata nasıl yansıdığını gösteren ilginç bir detaydır. Bu mitolojik karakter, kışın zorlu şartları ve doğaüstü varlıklarla başa çıkma çabalarının bir yansıması olarak düşünülmüştür.

Toplumsal normların korku unsurlarıyla ilişkilendirilmesi, genellikle çocukların daha etkili bir şekilde öğrenmelerine katkıda bulunabilecek bir stratejidir. Korku, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırarak unutulmaz bir etki bırakabilir. Bu nedenle, bazı topluluklar, örneğin bu hikâye gibi, çocuklara toplumsal normları öğretmek için mitolojik korku unsurlarını kullanmayı tercih etmiştir.

Görsel 6. Al Karısı, (Türk Mitolojisi Atlası) illüstrasyonu, Bartu Bölükbaş

https://tr.wikipedia.org/wiki/Alkar%C4%B1s%C4%B1#/media/Dosya:Al_Kar%C4%B1s%C4%B1,_T%C3%BCrk_Mitoloji_Atlas%C4%B1.JPG

Alkarısı, Anadolu ve Altay halk inançlarında önemli bir karakterdir. Özellikle doğum yapan kadınlar, yeni doğmuş bebekler ve evcil hayvanların dişileri ile yavrularını rahatsız etmesiyle bilinir. Bu inanca göre, Alkarısı su kenarında yaşamakta ve kapıp kaçırdığı yeni doğum yapmış annenin veya bebeğinin ciğerini su kenarında tüketmektedir. Ayrıca, özellikle yıkık su değirmenlerini tercih ederek bu tür mekanlarda ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Kalafat, 2012, s. 197). Aynı zamanda Lilith'e de işaret ediyor. Geleneksel anlatılara göre, Lilith'in

Adem'in ilk eşi olduğuna ve onunla eş zamanlı olarak yaratıldığına inanılmıştır. Ancak, Lilith'in Adem'e tabi olmayı reddettiği ve bu nedenle lanetlendiği şeklinde bir anlatı da vardır. Dünya mitolojileri, insanlığın ortak kültürel mirası olan zengin ve çeşitli hikayelerle doludur. Bu mitolojiler, çeşitli kötü karakterlerle dokunmuş, evrensel temaları ve insan doğasının karmaşıklığını yansıtan bir ayna gibi işlev görmüştür. Baba Yaga, Chupacabra gibi evrensel kötü varlıklar, farklı kültürlerde benzer rollerde karşımıza çıkmıştır.

Görsel 7. Baba Yaga (*Slav Mitolojisi*)

https://en.wikipedia.org/wiki/Baba_Yaga#/media/File:A1%BA%B0%B7%BA%B0_%D0%91%D0%B0%B1%D0%B0-%D1%8F%D0%B3%D0%B0_3.jpg

Baba Yaga, Slav mitolojisinden gelen bir karakterdir. Genellikle evi tavuk bacakları olan, çocukları kaçıran bir cadı olarak tasvir edilir. Baba Yaga'nın bir kulübede yaşaması, uçan süpürgesi ve insan kemiklerinden yapılmış çit gibi unsurlar, mitolojik hikayelerde sıkça anlatılan öğelerdir. Ayrıca, bazı masallarda kayıp ruhları rehberlik ettiği ve yol gösterdiği de anlatılır. Bu karakter genellikle kötü niyetli bir karakter olarak betimlenir (Agienko, 2021, s. 3).

Benzer anlatım tarzlarına insanların yaklaşımları farklı kültürlerde de benzer özellikler göstermektedir. Bu mitler genellikle insanları korkutma ve onları belirli davranış biçimlerine yönlendirme amacı taşır. Kötü ruhlar, lanetler veya doğaüstü varlıklarla ilişkilendirilen mitler, insanların belirli ritüelleri yerine getirmelerini veya belirli davranış biçimlerinden kaçınmalarını sağlayarak toplumsal normların getirilmesini sağlamıştır. Bu noktada, karakterlerinin özelliklerinin insanlar için tehdit oluşturu ve korku uyandıracak şekilde tasvir edilmesi, özellikle çocuklara yönelik söylencelerin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu karakterlerin çocukların ruhsal gelişimine etkisi, bu özelliklerin zihinlerine yerleşmesiyle birlikte, bireyin toplumsal denetim sistemlerinin işleyişinin devamını sürdürmesini sağlamıştır.

Görsel 8. Chupacabra (*Latin Amerika Halk Mitolojisi*)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/da/Chupacabra_%28artist%27s_rendition%29.jpg

Chupacabra (Latin Amerika Halk Mitolojisi) Chupacabra, özellikle Latin Amerika ülkelerinde ve Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı bölgelerinde folklorun bir parçası olan efsanevi bir yaratıktır. Bu efsanevi yaratık, özellikle geceleyin keçiler olmak üzere çiftlik hayvanlarına saldırdığı ve kanlarını emdiği söylenir. Aynı zamanda halk söylencesi haline gelen bu mitin çocukları kontrol edebilmek için anlatıldığı söylenir ve çocuklara geceleyin dışarıda dolaşmanın risklerini ve doğaya saygı duymanın önemini öğretilmeyi amaçlanmıştır (Radford, 2011, s. 121).

Mitlerde, masallar veya efsanelerde olduğu gibi, genellikle ana karakterler insanlar değildir. Ancak, insan davranışlarına dair önemli öğeler yine de işlenir. Masal ve efsanelerle benzerlik gösteren bir diğer yön ise karakterlerin genellikle hayvanlar, şeytanlar, tanrılar veya kültürel kahramanlar olmasıdır. Ancak, mitler genellikle bu karakterlerin ötesine geçerek dünyanın, insanın, ölümün ve diğer önemli konuların kökeni ve ortaya çıkışı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, mitler hayvan karakterlerinden, coğrafi özelliklerden ve doğa olaylarından da bahsedilmiş ve bu şekilde, mitler insanların dünyayı, doğayı kendi varoluşlarını anlamalarına yardımcı olmuştur (Batuk, 2009, s. 11).

2.BÖLÜM: KEHTİYARIN NORMLARI VE SANATA YANSIMASI

2.1. Kehtiyar Karakteri: Toplumsal Normlar ve Sanatsal Analizi

Kehtiyar karakterini, toplumsal normlar ve geleneksel inanç sistemlerinin şekillendirdiği bir etkileşim çerçevesi içerisinde değerlendirdiğimizde, bireyin davranışsal gelişimine ve psikolojik yapılanmasına olan etkilerini analiz etmek mümkündür. Bu bağlamda, söz konusu karakter, bireyin sosyal davranışlarını ve düşünsel süreçlerini şekillendiren kültürel dinamiklerin bir yansıması olarak işlev görür. Bu karakter, çocukları itaate yönlendirmeyi amaçlarken aynı zamanda bireyin zihinsel dünyasındaki korkuları ve duygusal imgeleri gün yüzüne çıkararak, toplumsal normların bireyin içsel psikolojisine nasıl nüfuz ettiğini temsil etmektedir. Özellikle, bu karakteri bir hikâyenin merkezine yerleştirdiğimizde, folklorik unsurların da katkısıyla anlam derinleşir. Bu hikâye, geçmiş zaman içindeki bir yaşantıyı aktararak, o dönemin toplumsal dinamikleri ile bireyin yaşadığı psikolojik değişimleri vurgulamıştır. Figürün etrafında örülen hikâye, sadece bireyin dışa vurduğu davranışları değil, aynı zamanda iç dünyasındaki çatışmaları da ortaya koymaktadır.

Kehtiyar karakteri, iktidar ve disiplin kavramları bağlamında incelendiğinde, toplumsal normlar ve geleneksel inanç sistemlerinin etki mekanizmalarını temsil eden bir sembol olarak ele alınmıştır. Kehtiyar'ın bireyleri itaate yönlendirme amacı, toplumsal normlar ve disiplin mekanizmalarının bireyin davranışsal kalıplarını belirleme ve yönlendirme amacını yansıtmıştır. Bu bağlamda, Kehtiyar karakteri, geçmişte toplumsal düzenin korunması ve bireylerin belirlenen normlara uyması için kullanılan bir araç olarak değerlendirilmiş ve bu süreçte bireylerin yaşadığı dönüşümler de ortaya konmuştur (Foucault, 2021, s. 248).

Foucault'un belirttiği gibi, geleneksel toplumdan modern topluma geçiş sürecinde, toplumsal yapı içindeki birey, belirli bir inşa sürecinin parçasıdır. Bu inşayı gerçekleştiren faktör, bireyi kontrol altında tutan iktidar mekanizmalarıdır. Bulunduğu çağın kurumları ve söylemleri, iktidarın belirginleştiği, gözlenebildiği ve kendini ortaya koyduğu alanlar olmuştur. Analizler, bireyin toplumdan

bağımsız bir varlık olmadığını, bireyin yapıların ve söylemlerin üzerine kurulduğunu, onların taşıyıcısı ve hedefi olduğunu göstermektedir. Modern çağın bireyi, tarih boyunca üretim biçimlerinin öznesi olarak, dilbilim ve semiyoloji ilişkisinde anlamlandırılan bir varlık olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, Kehtiyar karakteri, inanç bağlamında bir iktidarlaştırma eğilimi sergileyerek kendini göstermiştir. Bireyler üzerinde iktidarını kullanarak onları kontrol altında tutmaya çalışmıştır. Dolayısıyla, Kehtiyar'ın, Foucault'un iktidar ve disiplin kavramları bağlamında incelendiğinde, toplumsal yapı içindeki iktidar ilişkilerinin bir yansıması olarak görülmüştür. Ancak, bu unsurlar öğenin oluşum sürecini tam anlamıyla açıklamak için yeterli değildir. Öge, kendini şekillendiren iktidar ilişkilerinin nesnesidir; bu nedenle, öğenin analiz edilebilmesi için iktidarın çözümlenmesi gerekmektedir (Çelebi, 2013, s. 6).

Çelebi'nin Foucault'un düşüncesi yerine yürüttüğü düşünsel analiz çerçevesinde, Kehtiyar karakteri bireyin düalist evrimini anlatan çarpıcı bir örnek olarak değerlendirilebilmiştir. Dolayısıyla karakter, form yüzeyindeki gözler, dudaklar ve burunlar gibi birden fazla yüz ifadesi aracılığıyla bireyin düşünsel benliğinin normlarla olan etkileşimini temsil ettiği gibi, bu ifadeler, içsel dünyada var olan iki zıt kuvvet arasındaki gerilimi sembolize etmektedir.

Görsel 9. Kehtiyar. Seramik, 2023, [Şamont elle şekillendirme], 57cm x 40cm 25cm.

Kehtiyar karakterinin seramik yüzeyindeki bir yüz ifadesinin, bireyin içsel çatışmalarını yansıtabileceği gibi, bir yanda bireyin iç dünyasındaki normatif etkiler bulunurken, diğer yüzündeki ifade normlara karşı durma isteği veya içsel çatışması vardır. Bu düalist örnek, Kehtiyar karakterinin estetik bir ifade olmanın ötesinde, bireyin içsel çatışmalarını ve normlarla olan karşıtlığını bir araya getirerek, izleyicinin duygusal bir düşünce deneyimi yaşamasına neden olmaktadır. Bu şekilde, eser, bireyin düalist iç evrimini düşünsel bir bakış açısıyla yorumlama fırsatı sunmaktadır. Çalışma, normların ve korku yaşantısının seramik formda her bir yüzünü ayrı bir ifade ile yorumlamıştır. Her yüz farklı bir

ifade taşımakta olup, bu ifadeler korku, gerilim ve kaçış gibi duyguları yansıtmaktadır. Teknik olarak, seramik çalışmasında kullanılan renk, doku ve form gibi unsurlar, bu duyguları ilişkisel olarak aktarmıştır.

Ancak, bu derin düşünceyi temsil eden anlam arayışı, sanatın bir kalıp olarak değil, bir özgürleşme alanı olarak kullandığı, bireyin varlık ve gerçeklik arayışında duygusal bir motivasyona dönüştürmektedir. Bu perspektifle, Kehtiyar'ın algıdaki konumu, sanatın yüzeyinde varlık ile yokluk arasındaki sınırı sorgulamasını sembolize etmektedir. Bu durum, özgürlük ve sınırlama arasındaki çift kutuplu zıtlığı ifade etmektedir.

Ancak, bu anlam arayışını temsil eden derin düşünce, sanatın bir kalıp olmaktan çıkarak özgürleşme alanına dönüştüğü düşünülmektedir. Kehtiyar karakteri, bireyin iç dünyasındaki özgürlüğü simgelerken aynı zamanda yaşam amacını anlamak ve belirli bir yön bulmak adına içsel bir rehber olarak da görülebiliyor. Bu perspektife göre, algısal öge, seramik yüzeyinde farklı ifadelerle bireyin kendi içsel çatışmalarını keşfetmesini yansıtıyor. Bu durum, bireyin kendi özgürlüğü ile dışarıdan gelen normlar veya hedefler arasındaki dengeyi vurgulamaktadır.

Öne sürülen öge, sanatın özgürleşme alanı oluşturma yeteneği üzerinden bireyin sosyal etkileşimlerini ve ilişkilerini etkileyen zihinsel normları temsil etmektedir. Bu bağlamda, Kehtiyar, özgürlük kavramını simgelerken aynı zamanda sosyal ilişkilerde belirli normlara uyma ihtiyacını da yansıtmaktadır. Bireyin iç özgürlüğünü ifade etme ve sanatın aracılığıyla kendini ifade etme çabasıyla toplumsal normlara uyma zorunluluğu arasında bir çatışma olabileceğini öne sürmektedir.

Bu düşünce çerçevesinde, Kehtiyar'ın Sanatsal Biçim İfadeleri, bireyin iç dünyasındaki çatışmaları ve normlarla olan etkileşimini temsil etmektedir. Seramik sanatının özgürleşme alanı, bireyin duygusal ifadesini serbest bırakma imkânı sunarken, aynı zamanda toplumsal beklentilere uygun olma baskısıyla da karşılaşılabilir.

Kehtiyar karakteri, bireyin varoluşsal düzlemindeki iç karmaşıklığını simgeleyen bir ifade sunmaktadır. Yani, bu karakter sadece varlıkla ilgili derin bir anlam taşımakla kalmaz, aynı zamanda etik bir yönü de içinde barındırır. Bu nedenle, karakter sadece sanatsal bir ifade olmanın ötesine geçer; bireyin düşünsel, duygusal ve etik dünyasını da ele almaktadır.

Kehtiyar karakteri, bir bilgi arayışının ifadesi olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü birey, duygusal düşünce ve bilgi arayışı içinde, bilinmezle yüzleşerek ve gizemleri çözerek kendi içsel dünyasında bir aydınlanma çabasına girer. Öteki bir açıdan, Kehtiyar karakteri, insanın bilinmeyene duyduğu merak ve keşfetme isteğini temsil etmektedir.

Bu duygusal derinlik içinde, Kehtiyar karakterini bireyin düşünsel, varoluşsal ve etik keşiflerinin bir metaforu olarak da değerlendirebiliriz. Kehtiyar'ın ürkütücü özellikleri, sadece bireyin içsel mücadelesini değil, aynı zamanda toplumsal normlara ve değerlere karşı bir meydan okumayı temsil edebilmektedir. Yani, bu karakter, sanat aracılığıyla bireyin iç zorluklarını ve toplumsal dinamikleri anlamamıza katkıda bulunan çok yönlü bir semboldür.

2.2. Sembolleşen Karakter Toplumsal Normları Sarsma ve Kolektif Bilinçleri

Yeniden Şekillendirme: Bir Analiz

Toplumsal normlar, bireyin zihninde oluşturulan imgeler ve sembollerle birleşerek kolektif bir bilinçaltı oluşturan önemli unsurlardır. Bu mevcut bütünsellik, bireyin varoluşu üzerinde farklı yollarla ortaya çıkar. Karşılaştırmalı bir bakış açısıyla bu etkileşimi değerlendirdiğimizde, toplumsal normların evrimi ve bilincin bu normlara uyumu çeşitli dinamikleri içermiş ve böylece normların, bilincin iç dünyasını nasıl şekillendirdiğine odaklanmıştır.

Örneğin, sembolleşmiş kurallar veya ilkeler, bireysel bilinçte güçlü bir imge oluşturuyor ve bireyin yaşamını değerlendirirken kendi ölçütlerini belirlemesine

yol açmıştır. Dolayısıyla, bu kurallar ve ilkeler genellikle bilincin özgün düşünce kapasitesini sınırlayarak genel kabullere uyumlu hale getirme eğilimindedir. Kapasitesini sınırlayarak genel kabullere uyumlu hale getirme eğiliminde olabilmektedir.

Bu etkileşim genellikle denetim altında görülen kalıplaşmış bir kabullenişe dönüşmektedir. Ancak, çıkış noktasını sanatın bireyde temsil ettiği varlığı çatışmada bulmak mümkündür. Sanat, bir özgürleşme alanı olarak bilincin yönelimselliğinde varlık ve gerçeklik arayışını duyular aracılığıyla duygusal bir motivasyona dönüştürüyor. Dolayısıyla, toplumsal normlara uyma veya karşı çıkma durumunu karşılaştığı potansiyel zorlukları vurgulamaktadır.

Mesela, toplumun beklentilerine uymamanın getirdiği dışlanma veya eleştiri riski söz konusu olduğunda, bireyin kendi özgürlüğü ile toplumsal normların baskısı arasında bir gerilim ortaya çıkmaktadır. Sanat, bu normlardan sapma sürecini, bilincin algılarını duygusal deneyimlere dönüştüren eylemler ve imgeler aracılığıyla başlatır. Bu imgeler, sanatın yaratım sürecini dışsal bir biçimde etkiler. Sanatın şekli, kolektif bilinçler üzerinde farklı etkiler bıraktığında, bilinçteki deneyimin öznel ve belirsiz olduğunu vurgulamıştır.

Bu noktada, Jean-Paul Sartre'ın "varoluş özden önce gelir" (Sartre, 2010, s. 63) ilkesiyle bağlantı kurularak, kolektif bilincin sanat biçimiyle etkileşirken kendi varoluşunu aktif bir şekilde inşa ettiği ifade edilmiştir. Bu düşünce, bireyin toplumsal normlar ve sanat aracılığıyla kendi benliğini şekillendirdiği fikrini vurgulamıştır. Ayrıca, bu perspektif, bireyin önceden belirlenmiş bir özleme bağlı olmadan kendi varlık gerçekliğini keşfetme sürecini ön plana çıkarmıştır.

Hegel'in bilinçli sembolik evresiyle ilgili düşünceleri ele alındığında, biçim ile içerik arasındaki karmaşık ilişki önem kazanmıştır. Bu evrede anlam, sadece varlığını sürdürmekle kalmaz, aynı zamanda dışsal sunum tarzından ayrı bir şekilde belirginleşmiştir. Yani, içerikle biçim arasındaki ilişki artık sadece bir yansıma olmanın ötesine geçer ve daha derin bir anlam taşımıştır (Dilmaç, 2019, s. 8).

Bu noktada, kehtiyar karakteri sembolleşir ve kendi özünden bağımsız bir şekilde gelişir. Kehtiyar karakterinin yansımalarından biri olarak değerlendirildiğinde. Hegel'in sembol kavramıyla, kehtiyar karakterinin arasında bir paralellik çizilmiştir.

Hegel sembolü, genellikle yücelik özelliğine sahip olmasının nedeni, kendi öz biçimi içinde bağımsız bir şekilde gelişmesidir. İlk aşamada sembol, henüz ölçsüz ve kendi içinde özgürce belirlenmemiş bir idea olarak ortaya çıkar. Bu nedenle sembol, somut bir görünüş içinde soyutluğa ve tümel olana tam olarak karşılık gelen belirlenmiş bir biçim bulamaz. Ancak bu karşılıksız durum, idea dışsal varoluşu aşarak, görünüşün belirlenimciliğın üzerine yüceliğın genel karakterini oluşturur (Dilmaç, 2019, s. 5).

Görsel 10. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2023, [Şamont], 83cm x 30cm 22cm.

Sanatın toplumsal normları sorgulayarak toplumun evrimine katkıda bulunabileceği ifade edildiği gibi bu sürecin gelişiminin, tarihsel anlayışa uygun olarak belirli bir hedefin gerçekleşmesini gösterdiği görmekteyiz.

Dolayısıyla, örnek olarak biçime kalıp yerleştirme, sanatsallaşan olgunun toplumsal normları sarsma etkisinin belirsiz ve öznellikle dolu olmasıyla ilgili bir durumu ortaya koyar. Bu durum, bu sürecin kolektif bilinçlerin inançları üzerindeki gerçek etkilerini sorgulamamıza neden olmaktadır.

2.3. Kehtiyar: Toplumsal Normlara Karşı Korku ve Direnişin Sembolik Yansımaları

Bu sembol, toplumsal normları sorgulayarak ve çeşitli yorumlara açık oluşturarak, korkuyla ilişkilendirilmiş ve toplumsal normlarla arketiplerin bir göstergesi olarak düşünülmüştür. Carl Gustav Jung'un arketip kavramını ele aldığımızda, Kehtiyar olgusunu sembolleşmiş ve bu sembol, toplumun ortak zihinsel mirasını temsil eden bir arketipik imge olarak ortaya çıkmıştır. Jung'a göre, bu arketipsel imgeler, insan türünün zihinsel evriminde temel bir rol oynamıştır. Ona göre, bu arketipsel imgeler, insanın varoluşuyla aynı dönemde ortaya çıkar ve insan eylemlerine özgü biçimleri temsil etmektedir.

Arketiplerin her bireyin zihninde bulunduğunu ve bunun reddedilmesinin, bu imgelerin her bireyin yaşamında sürekli olarak deneyimlenerek ortaya çıktığı gerçeğine aykırı olduğunu vurgulamıştır. Bu, Jung'un insanın ortak zihinsel mirasını vurgulayarak, arketiplerin bireysel ve kolektif bilinçaltındaki evrimini anlamak için önemli bir anahtardır. Aynı zamanda, bu görüş, insanın zihinsel deneyimini evrensel bir bağlamda değerlendirme çabasını öne çıkarır (Jung, 2013, s. 20). "İmge insan yapısıdır. İmgeler, orada bulunmayan şeyleri gözde canlandırmaya yarar" (Berger, 2011, s. 9).

"Arketipler, insanın doğasında yer alan ve genetik olarak bir nesilden diğerine geçen temel varoluşsal kodlardır. "Arkhetypus" kelimesinden türetilen arketip

terimi, evrensel ve sürekli olan, ilk imgeleri, karakterleri veya kalıpları ifade eder. Bu, insan deneyiminin temel öğelerinin, evrensel bir nitelik taşıyarak kuşaklar boyunca devam eden kalıtsal bir yapı oluşturduğunu ifade eder. Archetypal imgeler, insanlığın kolektif bilinçaltında derin bir kök bulmuş, ortak deneyimlerin ve sembollerin taşıyıcısıdır” (Darıcı, 2013, s. 77).

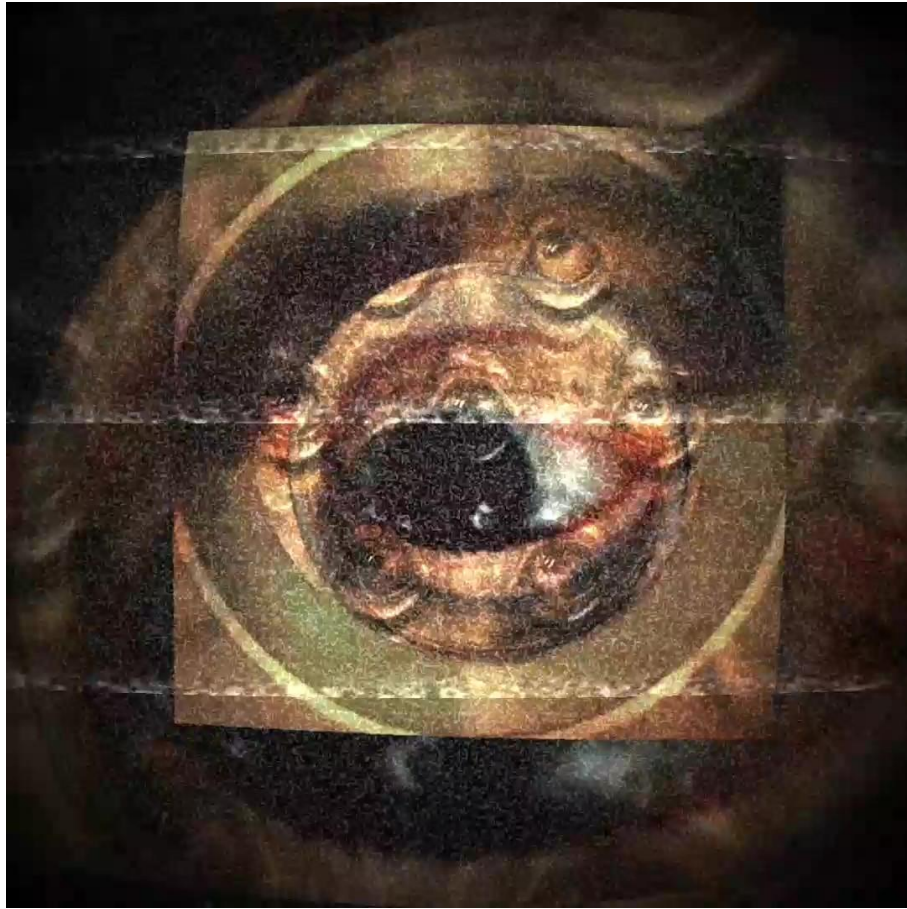
Arketipler, insan düşünce dünyasının derin ve zengin kodlarıdır. Bu soyut kavramlar, genel tasvirleri temsil ederler. Doğaüstü varlıklar veya kahramanlar gibi örnekler, kolektif bilinçaltının evrensel tasvirlerinin parlak örnekleridir. Kehtiyar karakteri, sanatın özgün bakış açısıyla, evrensel tasvirleri sıradanlıktan uzaklaştırma amacıyla özel bir rol oynamıştır. Örneğin, geleneksel normların korkularını ve duygusal anlatıları temsil etmek yerine, bu karakter, duygusal bir biçimde direniş ve özgürlük arzusunu simgelemiş ve bu durum, evrensel tasvirlerin klasik yorumlarından ayrılan bir örneğini sunmuştur.

Kehtiyar'ın özellikleri, sadece fiziksel bir hikâyeden öteye geçer; aynı zamanda toplumsal normlara karşı bir tür direnişin potansiyelini taşır. Örneğin, seramik karakterin her bir yüzündeki ifadeler, farklı anlamlarla geleneksel normlara meydan okuma arzusunu duygusal bir biçimde yansıtır. Ve durum, evrensel tasvirlerin beklenen normlarına meydan okuyan örneklerle dolu bir tablo sunmuştur.

Duygusal imgelerin insan zihnindeki etkisi büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, Kehtiyar karakteri sadece gözlemlenebilir olayların ötesinde bir dünyaya işaret etmekle kalmaz, aynı zamanda bireyin içsel keşiflerine de işaret eder. Bu durum, imgelerin bireyin düşünsel ve duygusal deneyimini nasıl etkilediğini anlamak için önemlidir.

Toplumsal normlara meydan okuma teması, karakterin insanların düşünsel ve duygusal tepkilerini çeşitlendiren bir rol oynadığı gerçeğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, Kehtiyar'ın toplumsal normlara meydan okuma örneğini değerlendirmek, duygusal imgelerin toplumsal düzeni nasıl etkilediğini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

İnsanlar, tarih boyunca benzer deneyimlere maruz kalmış ve bu deneyimleri tam anlamak ve ifade etmek her zaman zor olmuştur. Carl Gustav Jung'a göre, insan zihni, anlaşılamayan veya zor kavranan konuları sembolik ifadelerle ifade etme eğilimindedir. Bu durum, ortak deneyimlerin semboller aracılığıyla paylaşılma ve kolektif bilinçaltında derin izler bırakma eğiliminde olduğunu gösterir. Dolayısıyla, arketip kavramı, insanların evrensel deneyimleri anlamak ve ifade etmek için kullandıkları sembollerin karmaşıklığını vurgular ve insan zihninin sembolizmi anlama ve benimseme eğiliminde olduğunu belirtir. (Kavut, 2020, s. 6; Meadow, 1992, s. 188). Kehtiyar, simgesel bir derinlikle, insanın bilinçaltındaki ürkütücü özelliklerin, genel gerginliği kolektif bilinçaltındaki bir yansıması olduğunu teorize etmiştir. Bu bakış açısına göre, karakterin, toplumsal normların bireyin iç dünyasına sızma biçimini ve bu etkileşimin zihinsel dünyada gerginleşen ve çatışmaya yol açmasını simgelemiştir.

Görsel 11. Kehtiyar Video görüntüsü

<https://www.youtube.com/shorts/1TKH3VJNQUC>

Kehtiyar karakterinin korku ve gerilimle dolu hikayesi, ses ve ortamın etkili kullanımıyla çalışma kapsamında izleyiciye aktarılmaktadır. Videoda, Kehtiyar'ın ses tonları ve çevresel detaylar, izleyicinin korku ve gerilim hissini artırmayı amaçlıyor.

Kehtiyar'ın korkuyla olan ilişkisi, özellikle sesin etkili kullanımıyla ön plana çıkıyor. Karakterin ses tonları, izleyiciyi olayların içine çekerek duygusal bir etki yaratılmıştır. Ayrıca, çevresel seslerle birlikte kullanılarak atmosferin gerilimin artırılması amaçlanmıştır. Örneğin, gizemli ayak sesleri veya uzaktan gelen ürpertici sesler, Kehtiyar'a duyulan korkuları daha da güçlendirmektedir.

Bu korku dolu atmosfer, Kehtiyar'ın yaşadığı toplumsal baskılarla da ilişkilendiriliyor. Ses ve çevresel detaylar, bireyin toplumsal normlara uyum çabalarının zorluklarını ve çatışmalarını yansıtıyor. Kehtiyar'ın korkuları, toplumun beklentileri ve normlarıyla çatışırken, ses ve ortamın etkileşimi bu içsel çatışmaları vurgulamıştır.

Diğer taraftan, Kehtiyar karakteri, bireyin zihinsel derinliklerinde ortaya çıkan korkular ve duygusal imgeler üzerinden, toplumsal normların bireyin psikolojik yapısına olan etkisini somutlaştırıyor. Bu, bireyin içsel dünyasında meydana gelen korku ve soyut imgelerin, toplumsal normlardan kaynaklandığını ve bu normlarla bağlantılı olduğunu göstermiştir. Kehtiyar, bu bağlamda, bireyin içsel dünyasında oluşan düşünsel korkuların, toplumun normatif yapısıyla ilişkilendirildiği bir bağlam sunmaktadır.

Ayrıca, Kehtiyar karakteri, geleneksel inançların, sembollerin ve halk hikayelerinin bireyin düşünsel değişimine nasıl etki ettiğini anlamaya çalışarak kültürel mirasın bireyin düşünce derinliklerini şekillendirdiği bir bağ kuruyor. Kehtiyar'ın kültürel mirasla ilişkisi, korkuyla bağlantılı olarak öne çıkıyor ve evrensel imgelerle somutlaştırmıştır.

Kehtiyar karakteri, toplumsal normların bireyin davranış biçimlerini nasıl etkilediğini ve kültürel mirasın bireyin düşünsel evrimine nasıl katkı sağladığını anlamak adına bir bakış açısı sunulmuştur. Bu bakış açısı, bireyin iç dünyasındaki korkular ile dışarıdaki toplumsal normlar arasındaki karmaşık ilişkiyi vurguluyor. Kehtiyar karakteri, bu farklı düşünsel düzeyleri birleştirerek zengin bir analitik perspektif sunmuştur.

2.4. Çocukları Toplumsal Normlara Uydurma Çabası

Kehtiyar'ın, çocukları toplumsal normlara uygun hale getirme çabası, varoluşçu bir perspektifle ele alındığında, iktidarların bireyleri belirli normlara uydurma arzusunun varoluşla sıkça bağlantılı olduğunu gösterir. Bu çaba, bireyin yaşamına müdahale ederek, belirli normlara uygun bir davranış sergilemesini hedefleyen bir iktidar stratejisi olarak değerlendirilebilmiştir. Kehtiyar, çocukları aracılığıyla normatif bir düzen kurarak, toplumsal normlarla iç içe geçmiş bir konumda bulunmaktadır.

Michel Foucault'un "Özne ve İktidar" eserine göre biyo-iktidarın belirli bir yasal çerçevesi olmayabilir; ancak normlar, bu eksikliği doldurarak insanların varoluşunu etkiler. Bu durum, biyo-iktidarın insan yaşamına odaklandığını ve toplumu "normalizasyon" adı verilen bir düzene dönüştürdüğünü göstermiştir. Normların etkisiyle, yasal sistemden bağımsız olarak, biyo-iktidarın güç dinamikleri bireylerin varoluşunu şekillendirmiş ve davranışlarını belirlemiştir. (Foucault, 2019, s. 17).

Kehtiyar'ın disiplin uygulamasını sadece toplumsal normlara uyma çabası olarak değil, aynı zamanda bireyin iç dünyasına müdahale ederek içsel bir düzen oluşturma çabası olarak düşünmek gereklidir. Yani, Kehtiyar sadece dışarıdan belirlenmiş kurallara uyma çabası içinde değil, aynı zamanda bireyin iç dünyasını da etkileyerek ruhsal bir düzen oluşturma amacındadır. Bu bakış açısı, iktidarların sadece dışsal kurallarla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda bireyin duygusal ve manevi yapısıyla etkileşim içinde olduğunu vurgulamaktadır. Bu perspektif, iktidarların karmaşık ve çeşitli etkileşimlere sahip olduğunu gösterir ve bireyin deneyimini etkileyen çeşitli dinamiklere işaret etmektedir.

Çocukları normlara uydurma çabası, sadece dışarıdan gelen beklentilere uyum sağlama amacı taşımaz; aynı zamanda bireyin içsel bir denge ve uyum arayışını içerir. Bu çaba, bireyin duygusal ve zihinsel gelişimine nasıl etki ettiğiyle birlikte, iktidarların bireyin iç dünyasını nasıl şekillendirdiğini daha derinlemesine anlamamıza yardımcı olmuştur. Aynı zamanda, Nietzsche'nin "güç istenci" kavramı, yaşamın temelindeki içsel güç arayışını vurgulanmış, bu da bireyin normlara uyma çabasının ötesindeki iç motivasyonları anlamamıza katkı sağlamaktadır.

Maddeci bir bakış açısına göre neden ve sonuç arasında sıkı bir bağlantı bulunmaktadır. Nietzsche ise, bu bağlantının temelinde yatan nedenin, kendimizi aldatma eğiliminde olmamız olduğunu ifade eder. Nietzsche'nin bu bağlamdaki düşünceleri şu şekildedir: "Bir olayı anlamamız, gerçekleşen bir şeyden ve bunun nasıl gerçekleştiğinden sorumlu olan bir özne uydurmamızdan oluşmuştur. İstenç duygumuzu, 'özgürlük' duygumuzu, sorumluluk duygumuzu ve bir eylemi gerçekleştirme amacımızı, 'neden' anlayışında birleştirdik..." (Nietzsche, 2014, s. 359)

Nietzsche'nin güç istenci öğretisi, olgular dünyasında var olan her şeyin temelde güç istencinden kaynaklandığını savunur. Yani, her varlık ya bir güç unsuru ya da bu unsurların birleşimi olan bir güç merkezidir. Bu güç merkezleri, kendi güçlerini artırmaya yönelik bir çaba içerisindedir. Ancak diğer güç merkezleri de aynı şekilde güçlerini artırmaya çalıştıkları için, olgular dünyasında sürekli bir güç mücadelesi vardır.

Bu mücadelede bazı güç merkezleri güçlerini artırırken, diğerleri güç kaybeder. Nietzsche'ye göre, olgular dünyası sürekli bir değişim ve akış içindedir. Bu bakış açısına göre, dünya sadece varlıkların bulunduğu bir yer değil, aynı zamanda sürekli bir değişim ve gelişim içinde olan bir oluş dünyasıdır. Güç istenci, Nietzsche'nin evrende sürekli bir dinamizm ve çatışma olduğuna dair temel görüşlerinden biridir (soysal, 2008, s. 2).

Dolayısıyla Nietzsche'ye göre, sorumluluk kavramını ele aldığımızda her durumda Kehtiyar'ın disiplin ve değer normları etkili olduğunu görmek mümkündür. Eğer bir durumu kişisel isteklere, niyetlere ve sorumluluk eylemlerine bağlarsak, Kehtiyar'ın belirlediği normlara göre masumiyet olasılığını göz ardı edilmiş olur. 'İstenç öğretisi', Kehtiyar'ın bireylere yönelik disiplin anlayışını açıklıyor.

Tarih boyunca, Kehtiyar benzeri karakterler, toplumun en üst düzeyinde cezalarla bağlantılı bir denetim sistemi düzeni oluşturma amacını taşıdılar. İnsanların Kehtiyar'ın normlarına göre yargılanabileceği ve cezalandırılabilceği bir 'özgürlüğe' sahip oldukları düşünülmüştür. Bu nedenle, tüm eylemler, Kehtiyar'ın belirlediği normlara uygun olarak değerlendirilmelidir. Her eylemin kaynağı, bilinç içinde düşünüldüğünden, her bir davranış Kehtiyar'ın normatif çerçevesine uygun

olmalıdır. Her davranışın temeli, istençlerin normları üzerine düşünölmelidir (Nietzsche, 2011, s. 53).

Görsel 12. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont, sır denemesi], 142cm x 74cm. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, dış mekânda.

Kehtiyar'ın davranışları, toplumsal normları belirleme çabası içindeymiş gibi algılanırken, seramik bir yüzeyde birden fazla göz, burun, ağız ve kollarında kürek ile kazma tasvirleri bulunan bir sanat eseri, Kehtiyar'ın çocuklarına uyguladığı disiplini daha geniş bir şekilde anlamamıza olanak sağlar. Bu durum, normatif düzen ile bireysel özgünlüğün çatıştığı bir bağlamı yansıtarak, Kehtiyar'ın insanüstü varlığının, istencin bireylere tahakküm disiplinini bir tür ilişkisel gerçeklik olarak algıladığını göstermiştir.

Örneğin, Kehtiyar'ın seramik yüzeyindeki birden fazla göz, toplumun beklentilerini gözlemlene ve anlama yeteneğini simgeler; birden fazla ağız ve burun ise farklı normlara uyum çabalarını temsil eder. Kollarındaki kürek ve kazma ise normlara uyum çabasıyla birlikte bireyin kendi özgün varlığını oluşturma sürecini sembolize etmektedir.

2.5. Kehtiyar: Özgürlük, Sorumluluk ve Toplumsal Normlar Arasındaki İkilem

Geçmişten gelen hikâyeler, insanların düşünce dünyalarını etkileyerek hayatlarını şekillendiren önemli bir faktördür. Bu hikâyelerde işlenen fikirler, insanların kendi benlikleri hakkında derin düşüncelere yol açmıştır. Özellikle Kehtiyar karakteri, imgeleşen bir varlık olarak öne çıkmıştır. Kehtiyar'ın özellikleri ve varlığı, toplumun gelenekleri ve alışkanlıklarıyla birlikte değerlendirildiğinde, bir normatif yapıyı temsil ettiği ve varlığı, sanatın gereklilikleriyle bilinçle biçimlenen ile toplumun standart kalıplarına meydan okuma veya sorgulama biçiminde iki karşılıklı paradigmayı işaret ettiği görülmektedir.

Bu nedenle, Kehtiyar'ın varlığını ve toplumsal karmaşıklıkları ele alarak, sanatın bu karmaşıklığını ifade etmedeki rolü, toplumun standartlarına ve kültürel dinamiklerini anlama sürecindeki paradigmalara her zaman ilişkilidir. Kehtiyar, bir tür ruhsal boyutun sembolü olarak incelendiğinde, bilinçlerin zihinler üzerindeki etkilerini temsil eder ve bireyin düşünsel düzleminde bu sembolleşir, sanatın ihtiyaçlarının biçimsel bir dönüşüme uğramasıyla birlikte biçimlenen eserin karmaşıklığı anlam açısından daha da derinleşmiştir.

Görsel 13. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Kâğıt üzerine, serbest teknik], 50cm x 50cm.

Hayatımız boyunca gerçeği anlama arayışı içindeyiz. Bu arayış, bizim ve dünyanın ne olduğunu anlamaya çalışmakla ilgilidir. Bu süreçte, temel düşünsel konuları, dinleri, gelenekleri ve toplumun beklentilerini sorgulamıştır. Bu sorgulama, bizim varoluşumuzun anlamını ve nasıl yaşamamız gerektiğini keşfetme yolculuğumuzdur. Bu yolculukta, dış etkenlerin değil, kendi içimizdeki potansiyelimizin rehberliğinde ilerleriz. İçsel özgürlüğümüz, dışarıdan gelen baskılardan bağımsız olarak kendi hayatımızı şekillendirme yeteneğimizi ifade eder. Bu perspektiften bakıldığında, yaşamımızın anlamını bulma ve kendimizi gerçekleştirme sürecimiz, içsel bir yolculuktur ve bu süreçte karşılaştığımız deneyimler, kendi özgürlüğümüz ve sorumluluğumuzla olan ilişkimizi yansıtır (Magill, 1992, s. 83-84).

Başka bir açıdan bakıldığında, bireyin özgürlük arayışı genellikle duygusal karmaşıklık ve belirsizlikle dolu bir süreçtir. Bu süreçte, toplumsal normlara uyum sağlama çabası, özgürlüğün anlaşılma sürecinde duygusal zorluklar ve çatışmalar yaratabilmiştir. Kehtiyar'ın olağanüstü özellikleri ve içsel karmaşıklığı, bireyin varoluşsal deneyimini şekillendirirken, özgürlüğün sınırlarını keşfetme süreci, duygusal karmaşıklık ve belirsizlikle dolu olmuştur.

Ancak, bu ikili perspektifi destekleyen bir diğer açıdan bakıldığında, Kehtiyar'ın farklı algılanması ve toplumsal normlardan sapması, özgürlük arayışındaki zorlukları artırabilmiştir. Toplumun beklentilerinden ayrılan Kehtiyar, "diğer" olarak algılanarak dışlanabilir ve bu da duygusal bir yalnızlık ve çatışma ortamı yaratabilmiş ve bu durum, bireyin özgürlüğünü toplumsal baskılarla nasıl dengelemesi gerektiğini göstermiştir.

Sorumluluk kavramıyla birlikte, insanın kendi yaşamında özgür iradesiyle seçimler yapması ve kendi varlık gerçekliğini şekillendirmesi önemlidir. Bu özgürlük, bireyi yaptığı seçimlerin ve eylemlerin sorumluluğunu almaya zorlar. Tanrısız bir evrende, insanın kendi varoluşunu anlaması, yaptığı seçimler ve gerçekleştirdiği eylemlerle yakından ilişkilidir (Sartre, 1985, s. 40-41).

Kehtiyar'ın deneyimi, toplumsal normlarla çatışan bireysel özgürlüğünü keşfederken, Sartre'ın vurguladığı özgürlük ve sorumluluğun bir parçası haline gelir. Kehtiyar, ise kendi seçimleri ve eylemleri üzerinden varlığına anlam katar ve bu tercihlerin sorumluluğunu üstlenir.

Bilinç, kendi özgürlüğünü keşfederken toplumun beklediği davranışlara karşı gelir. Sartre'ın dediği gibi, bilinç özgürlüğünün ve yaptığı seçimlerin sorumluluğunu alır. Ayrıca, bilincin deneyimi, toplumun belirlediği kuralların ve özgürlüğünü sınırlayabileceğini göstermiştir. Kehtiyar'ın varlığı bilincin iç dünyası ile toplumsal normların dayattığı gerçeklik arasındaki sınırlar bazen belirsizleşir. Bu durum, bilincin kendi varlığı ve gerçekliğini anlama sürecinde karşılaştığı zorlukları ve çatışmaları göstermektedir.

3.BÖLÜM: KEHTİYARIN DOĞUŞU

3.1. Kehtiyar'ın Varoluşu: Sanat Mekânında Maddi Gerçeklik ve Normatif Değerlerin Karmaşıklığı

Kehtiyar'ın zihinsel dünyası, sanat mekânında şekil bulur. Bu mekân, Kehtiyar'ın içsel düşüncelerini ve duygularını ifade etmesine hizmet etmektedir. Sanat, onun varoluşsal deneyimlerini ve duygusal derinliklerini yansıtan bir araç olarak kullanılmaktadır.

Kehtiyar'ın sanat mekânındaki düşünsel düzlemi, bireyin iç ve dış dünyasını kavrama çabalarını sembolize etmektedir. Bu düzlem, Kehtiyar'ın varlığındaki deneyimlerin özünü belirlemekte ve sanatın imgeleri aracılığıyla bireysel deneyimlerin dünya ile etkileşimini ortaya koymaktadır. İmgesel bilinç perspektifinden bakıldığında, Kehtiyar'ın varoluşsal sorunları, sanatın estetik ifadeleri içinde nasıl şekillendiğini göstermektedir.

Görsel 14. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik ve illüstrasyon, 2021, [Şamont tekniği, dijital araçla mekân ilişkiselliği], 45cm x 30cm 17 cm, 40cm x 25cm 10 cm.

Kehtiyar'ın sanat mekânındaki duygusal düzlem arasındaki etkileşimi, Kehtiyar'ın bireyselde duygusal olarak meydana gelen değişimi ve eylem ifadelerini, sanat araçları kullanılarak nasıl şekillendiğini öne çıkarmaktadır. Örneğin, Kehtiyar'ın

çeşitli sanat formları, içsel duyguların soyut bir yansıması olarak ele alındığında izleyiciye bireysel varoluşun karmaşıklığını anlama fırsatı sunmaktadır. Sanat araçları, bu düşünsel ifadelerle bireysel deneyimleri somutlaştırarak, Kehtiyar'ın iç dünyasını izleyiciye aktarır ve izleyiciyi düşünsel bir keşfe yönlendirilmiş olmuştur.

Bireyselin bakış açısına göre, bir şeyin anlam kazanabilmesi için görsel olarak algılanabilir olması önemlidir. Bu perspektife göre, bu farkındalık süreci, nesnelere kurulan dinamik ve sürekli değişen ilişkilerle şekillenir.

Bu süreçte, nesnel dünyaya yönelme yeteneğini vurgulayan bir yaklaşım, Kehtiyar'ın deneyimlere bilinçli bir şekilde yönelme yeteneğini gösterir. Ancak Heidegger'in varlık anlayışı, varlığı sadece nesnel bir olgu olarak değil, aynı zamanda anlam ve anlam dünyasıyla ilişkilendirilen bir fenomen olarak ele alır. Kehtiyar'ın deneyimlere yönelme yeteneği aracılığıyla dış dünyayla etkileşimde bulunması, Heidegger'in varlık anlayışı bağlamında, varlığının sadece nesnel gerçekliğini değil, aynı zamanda anlam dünyasını da içeren bir süreç haline gelmiştir.

Heidegger'in "dünya" kavramına atfettiği anlam, insan varlığını karakterize eden bir durum olan varoluştan ayrı düşünülemez bir düzlemi işaretler, insanın varoluşu, dünyanın anlamını açıklığa kavuşturma ve bu açıklık içinde var olma durumu olan "orada olmak" Dasein (varlık) yoluyla şekillenir. Bu durum, insanın eylemlerini belirlemede temel bir rol oynamıştır (Duman, 2014, s. 2).

Heidegger'a göre, insan varlık için bir çobandır ve aynı zamanda varlığın bir örneğidir. Sadece insan, gerçekten 'burada olan' ve varoluşun gerçek temsilcisidir. Heidegger, bu varoluşa kendi dilinde 'Dasein' (burada olan) adını verir. Almanca'da genellikle varoluş ve yaşam anlamında kullanılan Dasein, Heidegger tarafından özgün bir anlamla kullanılır. Dasein'i somut bir şekilde ifade ederek, insanın varlığını belirtir. Heidegger'in dilinde Dasein, insanın varlığıyla özdeş bir anlam taşır. Terimin lafzi anlamı 'orada olmayı' ifade eder ve varoluşun zıttı olarak kullanılır. Dasein, 'dünya içindeki varlık' ve

'diğerleriyle birlikte varlık'tır. Dasein'in "dünya içinde varlık" olması, insanın sadece bir nesne gibi dünya içinde bulunmadığı, aksine varlıkla doğrudan bir bağ kurduğu anlamına gelir. Bu bağ, sadece bilgi ile değil, aynı zamanda yaşayarak kurulan bir bağdır. İnsan, varoluşunu yalnız başına değil, aynı zamanda 'diğerleriyle birlikte' gerçekleştirir"(Tülüce, 2016, s. 6).

Madde ve maneviyat arasındaki metafizik çatışma, Kehtiyar'ın varoluşunu derinlemesine sorgulamada temel bir eleştirel unsuru ortaya koyar. Dünya, sadece somut varlıkların gözlemlendiği ontolojik bir konumdan öteye geçerek, Kehtiyar'ın iç dünyasının soyut ve metafizik boyutlarını aynı zeminde entegre etmiştir.

Madde ve maneviyat arasındaki temel çatışma, Kehtiyar'ın varoluşunu derinlemesine düşünmesinde kilit bir eleştiri noktasıdır. Dünya, sadece somut şeylerin var olduğu bir düzlemi aşarak, Kehtiyar'ın iç dünyasının soyut ve metafizik yönlerini birleştirmiştir.

Bu ikinci düzeydeki gerçeklik, Kehtiyar'ın varoluşunu şekillendirirken, maddi gerçeklik ile iç dünyasının soyut karmaşıklığı arasında anlamlı etkileşimleri deneyimleyerek varoluşunu içselleştirmesine neden olur. Varlık ve normatif kavramların ele alınışı, dünyanın sadece somut gerçekliği değil, aynı zamanda soyut düzlemleri de içerdiğini vurgular. Kehtiyar'ın varlığını belirleyen normatif düzen, toplumsal ve kültürel normlarla yoğun bir etkileşim içindedir. Bu nedenle varoluş, sadece ontolojik bir gerçeklikle değil, aynı zamanda normatif-etik değerlerin dinamik etkileşimiyle şekillenmiştir. Örneğin, toplumsal normların sürekli evrimi ve değişimi, Kehtiyar'ın varoluşunun gelecekteki seyrini belirlemede etkili bir faktör olmuştur. Bu perspektiften, Kehtiyar'ın varoluşu, maddi-varlık gerçeklikle normatif-etik değerlerin iç içe geçmiş ve karmaşık etkileşimine bir denge getirmiş ancak bu denge, gelecekteki evrimi ve değişimi düşünme zorunluluğunu içinde barındırmıştır. Normatif değerlerin evrimi ve toplumsal

beklentilerin dinamik değişimi, Kehtiyar'ın varoluşunu daha da karmaşık hale getirilmiştir.

Varlığın karmaşıklığı, Kehtiyar'ın yaşamının anlamını daha da derinleştiriyor. Bireyin içsel değerleri ile dışsal normlar arasındaki sürekli atışma, Kehtiyar'ın varoluşunu daha karmaşık hale getirmiştir.

Bu durum, varlığın sadece belirli bir gerçeklikle değil, aynı zamanda normatif-etik

Görsel 15. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Kâğit zerine serbest teknik], 70cm x 50cm.

değerlerin sürekli değişen etkileşimiyle şekillendiğini vurgulamıştır. Kehtiyar'ın varoluşunu anlamak için, maddi gerçeklikle normatif düzenin sürekli evrimi arasındaki ilişkiyi düşünmek ve tartışmak gereklidir. Bu karmaşık süreç, Kehtiyar'ın varoluşsal karmaşıklığını daha da artırabilmiş ve anlaşılması zor bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Bu bağlamda, Kehtiyar'ın varoluşsal deneyimini tam anlamak için hem içsel değerleriyle hem de dışsal normlarla olan sürekli etkileşimi göz önünde bulundurmak önemlidir.

3.2. Kehtiyar'ın Varoluşu: Özgürlük, Sorumluluk ve Anlam Arayışı

Kehtiyar'ın varoluşunu özgürlük ve sorumluluk bağlamında düşündüğümüzde, dış dünya ile etkileşimi kendi özgürlük alanını oluşturuyor. Kehtiyar, bireysel bilinci aracılığıyla kendi varlığını şekillendiriyor ve dış dünya ile olan etkileşiminde özgür iradesini kullanarak anlam inşa ediyor. Bu durum, Kehtiyar'ın varoluşunu derinleştirmiş ve onu bireysel bilinçle etkileşim içinde olan bir varlık olarak öne çıkarmıştır.

“Sartre'a göre, varoluş, kendini gizleyen, bu nedenle de düşünülmemeyen ve kavranamayan, ancak, soyut bir kategori olmaktan çıkarak olmak içinde gerçekleşen bir yaşantı halidir” (Çelebi, 2016, s. 2).

Kehtiyar'ın varoluşunu bu perspektifle düşündüğümüzde, varlığı soyut bir kavramdan ziyade onun yaşantısının somut bir ifadesi gibi ortaya çıkar. Deneyimleri, varoluşun soyut karakterini aşarak Kehtiyar'ın yaşamında gerçekleşen bir süreç halini alır.

Kehtiyar'ın varoluşsal deneyimi de benzer bir karmaşıklıkta içerir çünkü onun varlığı, soyut ve belirsiz yönleriyle birlikte, içsel deneyimlerinin ve yaşantılarının bir birleşimi olarak ortaya çıkar. Varlık ve yokluk, iç ve dış, görünür ve gizli; her biri kendi başına anlam taşır ve birbirinden bağımsızdır. Bu durum, evrenin ve varlığın bütünsel olarak anlaşılmasını zorlaştırabilir, çünkü her kavram kendi varlığını taşır ve birbirinden farklıdır.

Varlık ve Hiçlik" perspektifi, varlığın doğasını anlamak için dışın var olmamasını ve nesnenin gerçek doğasını bir örtü gibi örtmesini ele alır. Ancak, bu bakış açısı varlığı daha gizemli kılabilir ve derinlemesine anlamak yerine, varlığın içsel gerçekliğini, hissedilebilen veya tahmin edilebilen duygusal bir kavramla var olmuştur. Bu durum, anlamın daha karmaşık ve katmanlı hale gelmesine neden olmuş ve böylece Sartre'a göre, "Bilinç, var olanların açılanmış-açınlanışıdır ve var olanlar bilincin karşısına kendi varlıklarının temeli üzerinde çıkarlar" (Sartre, 2010, s. 39).

Bilinç, varlıkların varoluşunu anlamlandırdığı evrensel bir gerçeklik alanını ifade eder. Varlıklar, kendi varoluşlarını anlamaya çalıştıklarında, bu bilinçle yüzleşirler. Ancak, bir varlığın varoluşu sadece bilince bağlı değildir; bu, sadece duygusal bir kavramla sınırlı değildir. Varlık, varlığın temelini oluşturan her an var olan bir gerçeklik olarak tanımlanabilir. Bu gerçeklik her yerdedir ve belirli bir noktada sınırlı değildir. Hiçbir varlık, varlık tarzı olmadan var olamaz; bu tarz, varlığın hem açıkça görünen hem de gizli yönlerini içerir.

Ancak, bilinç varlığın sınırlarını aşabilir. Bu geçiş, varlığın doğrudan varoluşuyla değil, varlığın anlamıyla ilgilidir. Bilinç, varlığın derinliklerine inme yeteneğiyle, varlığın anlamını keşfetme çabasına girilmiştir.

Görsel 16. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont kili, serbest sır tekniği]
40cm x 15cm 10cm.

Geleneksel bilinç normlarına karşı durma çabası, anlamı daha geniş bir perspektiften ele almayı amaçlasa da bu yaklaşımın sanatta formun bütünselliğini ifade etmeye yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Duygusal deneyimin eyleme dönüşen dinamizmi, varlık ve gerçeklik arasındaki ikilikle ilgili düşüncelerde yeni bir bakış açısı açmayı amaçlamaktadır. Ancak, bu sorgulama, anlamın genişlemesi yerine belirsizliğin artmasına yol açılmıştır. Bireysel bilincin duygusal yönündeki Kehtiyar imgesi, geleneksel sınırların reddedilmesiyle birlikte, bu reddetmenin düşünsel olarak sanatta özel bir konuma yerleştiği şeklinde

gözlemlenmektedir. Bu belirsizlik, zihinsel düzlemde ifadenin seramik ilişkilerinde daha etkili bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

3.3. Duygusal ve Toplumsal Evrim: Kehtiyar'ın Varoluşu ve Sanatın Anlam Arayışı

Duygusal ve toplumsal gelişimin uzun bir süreç içinde yaşanan çatışmaları incelendiğinde, bilincin iç dünyasındaki çatışmalar deneyimlerle anlam bulur. Kehtiyar, imgeler aracılığıyla maddenin ötesindeki deneyimlere odaklanarak gerçeklik arayışında bulunur. Ancak, algılanan duyuların iletmediği evrensel gerçekliği deneyimler olarak, bilinçlerin ve doğanın kendi var olan gerçekliği içindeki ilişkisinde bulunmuştur. Bu deneyimlerin ilişkisel doğası, bilinç tarafından imgeleme dönüştürüldüğünde ancak dışavurumla açıklanabilmiştir. Sanatın doğası, bu dışavurumun forma dönüşen biçimini ele alır, ancak bu olgunun sanatın gereksinimlerini karşılayabilmesi için sadece bu unsurların yeterli olup olmadığı belirsizdir.

Kehtiyar'ın varoluşsal endişe ve sembolik anlam eksikliği anları, insanın içsel çatışmalarını temsil eden kontrol ve denetim arayışındaki anlardır. Bu anlar, varlık ile hiçlik arasındaki ontolojik gerilimi ifade eder ve aynı zamanda toplumsal normlara karşı çıkışı ve geleneksel yapıları sorgulamayı simgeler. Kehtiyar, bu denge arayışını sembolize ederek, kolektif bilincin evrimi ve normların dönüşümü üzerinden bir mit oluşturmuştur. Oluşan mit, insanın evrensel bilinciyle çatışan ve birleşen semboller ve imgelerle anlam kazanmıştır. Bu süreç, insanın deneyimlediği duygusal gerçekliği ve toplumsal normları, soyut sanatsal ifadelerle birleştirerek anlamlı bir bütün haline getirilmiştir.

Birey, kendi özgür eylemleriyle kendi varlığını aktif bir şekilde oluşturan bir varlık olarak öne çıkar. Doğuştan belirlenmiş bir öze var olma düşüncesi, zorunluluk içinde bulunma, özgürlük ilkesiyle uyumsuzluk içindedir. Bu bağlamda, varoluş özün oluşumu açısından bir fırsat sunar. Bu fırsat, özgürlük ve potansiyel arasındaki etkileşimle gerçekleşir; insan, kendi varlığını özgürlük içinde etkin bir şekilde şekillendirir. Öz, bu özgür eylemlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan

yapısal bir gerçeklik olarak görülmüştür (Çelebi, 2016, s. 2). Kehtiyar, doğuştan belirlenmiş bir öze var olmadığı için, varoluşunu özgür irade ve tercihlerle inşa eden bir varlık olarak konumlanmıştır. Bu durumda, Kehtiyar'ın varoluşsal deneyimi, sürekli olarak özgür iradesi tarafından etkilenen ve şekillenen bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Sartre'ın varoluşun özden önceliği anlayışını daha iyi anlamak için, Kehtiyar'ın içsel özgürlüğü ve potansiyeliyle bağlantılı olarak varoluşsal bir soyutlama yapılmıştır. Kehtiyar, sınırlamalardan önce var olan bir varlık olarak düşünülmüş, bu da onun özgür irade ve potansiyeliyle şekillenen bir gerçeklik içinde var olduğu anlamına gelir. Kehtiyar'ın varoluşunu daha özgür ve belirsiz bir bakış açısıyla değerlendirmek, onun varlığının sınırlamalardan bağımsız bir özgürlük alanını simgeliyor olmasına odaklanmamıza olanak tanır. Bu düşünce, Kehtiyar'ın deneyimlerini belirli tanımlamalarla sınırlamak yerine, varoluşunun daha derinlemesine özgürlüğünü ve potansiyelini ortaya çıkaran bir bakış açısı sunar.

Görsel 17. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.

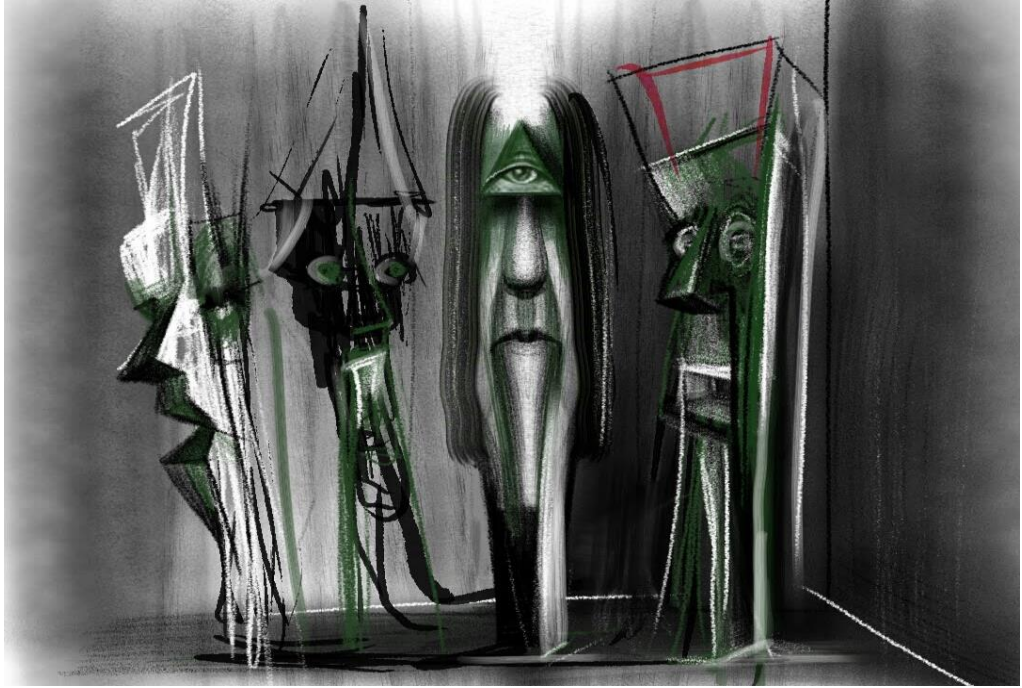
3.4. Kehtiyar'ın Beden, Bilinç ve Sanat Arasındaki İlişkisi

Evrensel temellere yönelik araştırmalar, bireysel bilincin varlıkla ilgili derin anlam arayışlarını ve sembolizmin soyut ifadesini içerir. Bu süreçte fiziksel nesnelere ve dünya, insanın anlam arayışında bir temel olarak dşnlmelidir. İnsan, bu nesnelere olduğu gibi kabul etmeli ve kendi varlığını, bu nesnelere birlikte anlamlandırmaya çalışmalıdır. Bu yaklaşım, nesnelere yönelik şüphe duymadan, dünyayı bütünlüklü bir deneyim içinde anlamamıza ve kavramamıza olanak tanır. Dünya ile karşılaşmadan önce, onun zaten içsel bir varlık öncelik ve belirlenmiş bir yapıya sahip olduğunu kabul edildiğinde, fırlatılıp atılma durumu sayesinde bir şekilde ve daima, dünyaya dahil oluruz, ona yöneliriz ve onunla ilişki içinde bulunuruz. Bu bağlamda, dünyanın kendi içindeki bütünlük, ona dair bilgimizi önceden belirleyen bir bütünlük olur (Senem, 2014, s. 8).

Kehtiyar'ın özgün bakış açısını anlamak için, zihinsel evrimin düşünsel ve tinsel ilkelerini keşfetmeye çalıştığını dşnlmelidir. Sanat, Kehtiyar'ın içsel dünyasını yansıtan sembollerle biçimlendirdiği için, nesnelere yalnızca somut formlar olmanın ötesinde anlamlar taşıdığını göstermiştir. Kehtiyar'ın algı süreçleri, seramik formların yaratımında ilham kaynağı olarak işlev görebilir ve bu da anlamı daha derinleştirir. Aynı zamanda, Kehtiyar'ın yaşadığı sonsuz zaman dilimindeki duygusal ve toplumsal gelişim, çağın ideolojik normları ve tinsel eylemler tarafından şekillenen duygusal bir gerçeklik içinde bulunmuştur.

Kehtiyar, kendi varlığını bedenlenmiş bir algılayan olarak deneyimleyen bir varlıktır. Bu, Merleau-Ponty'nin "bilmek, dokunmak, görmek aynı şeydir" ilkesiyle uyumlu bir şekilde ifade edilebilir. Yani Kehtiyar'ın bilgiye ulaşma, dokunma ve gözleme gibi eylemleri, bedensel deneyiminin bir parçası olarak birbirine bağlıdır. Kehtiyar'ın duygusal ve toplumsal gelişimi, içsel dünyasını bedenle etkileşimde bulunduğu dış dünya ile birleştirmesiyle şekillenmiş olabilir. Bu durumda, Kehtiyar'ın bedensel deneyimi, içsel dünyasıyla dış dünya arasında iç içe geçmiş bir deneyim olarak değerlendirilmiştir (Uslu, 2016, s. 51).

Görsel 18. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2020, [Kâğıt üzerine, Serbest teknik], 100cm x 70cm.

Ayrıca, "algılanan dünyası zihnin ya da bilincin bir ürünü değil, tam tersine bu ikisinin iç içe geçmesiyle oluşur," Kehtiyar'ın varoluşsal deneyimini anlamak için Kehtiyar'ın inançları, duygusal deneyimleri ve duygusal anlamları oluştururken, bu sürecin sadece zihinsel bir düşünce değil, aynı zamanda beden ve çevresi ile etkileşim içinde bir bütün olarak gerçekleştiği düşünmek gereklidir.

3.5. Kehtiyar'ın İmgelerle Varoluşsal İfadesi: Sanatın Madde ve Duygu Aracılığıyla İlişkisel Gerçekliği

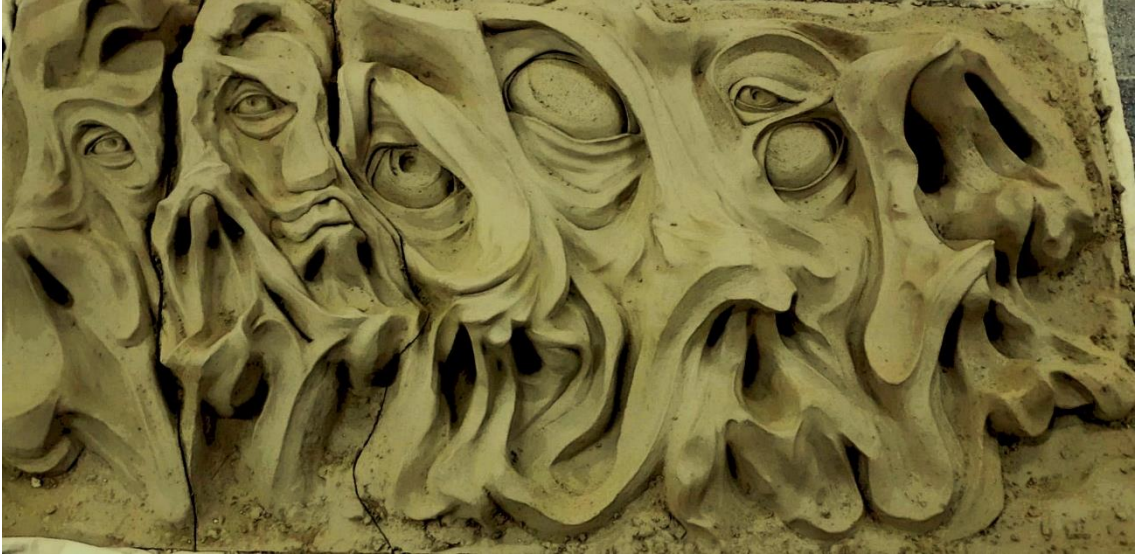
Kehtiyar'ın algısının sadece dış nesnelere basit bir temas olmadığı, aksine anı-
imgelerle tamamen dolu olduğudur. Bu anlayış, varoluşsal paradigmanın ilk
görünümü olan "var olanın mekânsal iç içeliği" ile ilişkilendirilir. Bergson'un algı
anlayışı perspektifinde ise, mevcut varlık düzeninin içindeki karmaşıklığı ve
derinliği vurgulanır. "Katişksız anı" kavramı, varoluşsal paradigmanın ikinci
unsuru olan "varlıkla ilgili köklü değişim anıları" ile ilişkilidir. Algının doğuşu,
katişksız anının maddileşmeye başlaması ve algının cisimleştirmeye yönelik bir
süreç olması, varlıkla ilgili temel değişim anlarını işaret eder. Bu perspektif,
varoluşsal paradigmanın varlık anlayışını zenginleştirir ve varlığın karmaşıklığını,
değişimini ve anlamını anlamamıza yönelik bir çerçeve sunar. Algının anı-
imgelerle dolu olduğu ve bu imgelerin varoluşsal paradigmanın içindeki temel
değişim anlarını yansıttığı bir perspektif, varoluşsal düşünceyle uyumludur
(Durak, 2020, s. 13).

Kehtiyar'ın varoluşsal boyutunu anlamak için, imgeleme dayalı referanslar yerine
bellek ve kolektif bilinci ön plana çıkarmak gereklidir. Bu bağlamda, temel
argüman, bireysel bilincin ifadelerin ilişkisel doğasını vurgulamaya yönelik
soyutlamaların, normatif olmayan bir deneyim içinde Kehtiyar'ın varoluşunun
karmaşıklığını ortaya koymayı amaçladığıdır.

Ancak, bu noktada dikkat çeken bir başka husus, Kehtiyar'ın varoluşsal anlamını
genişletme çabasının, maddenin sınırlarını aşarak varlığın daha derin
katmanlarına bir yolculuk sunma amacını içermesidir. Yani, esasen Kehtiyar,
kolektif bilincin varlığın keşif yolculuğuna katılarak, sadece bireysel deneyimleri
değil, aynı zamanda evrensel bir perspektife doğru genişlemeyi hedeflemektedir.

Gelenekselleşmiş imgelerden yeni bir keşif yapma amacı güden mal etme
sanatında, şüphe artık yeni ve güncel kavramlara duyulan bir yaklaşımı temsil
eder. Bu bağlamda, formun soyutlama amacı, duygusal gerçeklikleri keşfetmek

yerine, kullanılan imgesel mecazlar aracılığıyla eserin düşünsel derinliğini artırmayı hedeflemektedir.

Görsel 19. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont,Pano Çalışması], 142cm x 74cm.

Özellikle Kehtiyar'ın sanatında, varlık ve yokluk kavramları etkili bir şekilde işlenir. Ancak, eserler, nesnelere ve mekanların ötesindeki manevi gücü ontolojik bir düzlemde ifade etmeye çalıştıkları için, sanatın sadece duygusal bir ifade olmaktan öteye geçmeye çabaladığını gösterir. Yeniden üretilen güncel sanat imgeleri, tarihsel devamlılığı sembolize ederken, bu imgeler olmadan var olmaları düşünülemezdi. Bu durum, sadece güncel imgelerin değil, aynı zamanda onların yeniden üretilmesinin de varlık sebebini sorgulamamıza neden oluyor. Dolayısıyla, iç içe geçmişlik kavramı, sanatın varlığını temellerine dair derin bir sorunu işaret etmektedir (Değirmenci, 2022, s. 5).

“Dış gerçeğin zihinde yeni bir bedene kavuşması ve sonrasında bir gösterge olarak tekrar görünür olma halidir. Zihnin içerisinde birçok suret meydana gelir ve imge olarak açığa çıkar. İmge olarak var olan geçelik yeni bir varlık olarak kendini imler” (Altaş, 2018, s. 1).

Üretilen güncel sanatın imgeleri, tarihsel devamlılık açısından kendini kanıtlamış olan geleneksel imgelerle iç içe geçmiş durumda. Dolayısıyla, günümüz sanat eserleri, geleneksel imgelerin zengin mirasından etkilenecek şekilde şekillenmiş ve bu

bağlamda bir tür diyalog içine girmiştir. Bu etkileşim, güncel imgelerin anlamını derinleştirirken, geçmişin izlerini günümüz sanatında hissetmemize neden olur.

Görsel 20. Anil Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2024, [Şamont kili] 95cm x 35cm 15cm

Mesela, eğer bugün geleneksel imgeler mevcut olmasaydı, sanatın güncel yönü sadece kendi iç dinamikleri üzerinden değil, aynı zamanda bu geleneksel imgelerin varlığına olan tepkisi üzerinden şekillenecekti. Geleneksel imgeler, güncel sanatın bir çeşit karşıtlığı veya devamlılığı olarak ortaya çıkar ve bu bağlamda güncel sanatın kendini ifade etme biçimleri üzerinde önemli bir etkisi olur. Ancak, geleneksel ve güncel imgeler arasındaki bu organik ilişki, zaman içinde evrim geçirmiş ve bu değişim, sanatın sürekli bir yeniden tanımlanma sürecini simgeler. Bu süreç, sanatın tarih boyunca nasıl bir dönüşüm geçirdiğini ve günümüzdeki ifade biçimlerini nasıl şekillendirdiğini anlamamıza yardımcı olur. Bu nedenle, güncel sanatın imgeleri ile geleneksel imgeler arasındaki etkileşim, sanatın kendini sorgulama ve geliştirme sürecinde kritik bir rol oynar.

Bu sanatsal pratiğin, farklı formları biçimsel bir çeşitlilik içinde kullanmasına rağmen, temelde önceki üretilmiş formları bir araç olarak kullanma eğiliminde olduğu görülüyor. Sanatı bağımsız veya orijinal bir form olarak değerlendirmek yerine, kolektifleşen bilinçler ile göstergeleşen anlamların, kompleks bir ağı içine yerleştirme konusunda bir tutkuya sahipler. Burada vurgulanan, ortak bir olgunun aracından başlamak ya da dokunulmamış bir materyale dayanarak anlam yaratma çabası değil; aksine, üretimin farklı akışlarının kesişim noktalarını keşfetme arzusu. Bilinçlerin, mevcut formları alıp dönüştürerek veya çeşitli formları bir araya getirerek tamamen yeni bir anlam dünyası inşa etme yolunu tercihidir (Bourriaud, 2004, s. 48).

Kehtiyar'ın, sanatın duygusal imgeler ve semboller aracılığıyla varoluşuna ulaşma çabasının madde içinde değerlendirilmesine odaklandığında, sanatın temel amacının maddenin sınırlarını aşma ve duygusal yönleri keşfetme arzusu olduğu belirtilmiştir. Ancak, bu hedefe ulaşma çabasının beraberinde karşılaşılan zorluklar ve potansiyel problemler formun başkalaşımını tek bir ilişkide görülmesinin mümkün olmadığını açıklanmıştır.

Öncelikle, soyut imgelerin kullanımı ile varoluşsal sorular sorma hedefi, izleyiciler arasında anlam karmaşasına yol açabilir ve eserin amacının net bir şekilde

anlaşılmasını güçleştirebilir. İmgelerin çoklu yorumlara açık olması, iletişimde belirsizliklere sebep olabilir ve sanat eserinin evrensel bir dil oluşturma amacını engelleyebilir.

Ancak, bu ikilemin diğer bir yönü de bu zorlukların yaratıcılığı teşvik etmesidir. Duygusal imgelerin çoklu yorumlara açık olması, bilinçlere kişisel bir deneyim sunma şansı tanıyabildiği gibi sanatın katılımcılığını artırıyor.

Ancak, bu çoklu yorumlama özelliği aynı zamanda eserin kolektif bir anlam yaratma potansiyelini sınırlayabilmiştir. İzleyiciler arasında ortak bir payda bulmak zorlaştıkça, eserin toplumsal etkisi azalabilir ve belirli bir bilinç kitlesiyle sınırlı kalabilmektedir.

Görsel 21. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2019, [Kâğıt üzerine serbest teknik], 70cm x 50cm.

Bu durumda, sanatın toplumsal etkiyi artırmak için yeni iletişim stratejileri geliştirmesi gereklidir. Sanatın soyut imgeler aracılığıyla izleyicinin düşünce dünyasını zenginleştirme çabasının hem yaratıcılığı teşvik eden bir fırsat hem de anlam karmaşasına yol açan bir zorluk olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, sanatın doğası ve etkisi üzerine derinlemesine hem madde hem de duygu aracılığı ile ilişkisel gerçekliğini vurgulanmıştır.

3.6 Form, Duygu ve Toplumsal Çatışmaların Biçimsel İfadesi

İmgemizdeki farklı varyasyonlar, bireyin iç dünyasını, duygusal tepkilerini ve düşünsel eğilimlerini ifade etme biçimi olarak önemli bir rol oynar. Bu perspektife göre, öz olanın yaratılması sürecinde, bireyin içsel dünyasını ve duygusal tepkilerini açığa çıkarmak için tek bir yol gibi görülmektedir. Ancak, bu bakış açısı, Kehtiyar'ın özelinde başka amaçlara da hizmet edebileceği gerçeğini göz ardı etmektedir. Kehtiyar'ın sadece duygusal bir ifade aracı olmadığı, aynı zamanda çeşitli toplumsal, politik veya estetik amaçlara hizmet edebileceği de düşünülmelidir.

Kehtiyar'ın formu, farklı yorumlara açık bir yapı sergiler; ancak bu durum, sadece belirsizlik oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda herkesin her şeyi farklı şekillerde anlamlandırabileceği bir durumu ifade eder. Bu bakış açısı, nesnenin objektif bir değerlendirmeye tabi tutulamayacağını, her yorumun eşit öneme sahip olduğu bir perspektife işaret eder. Belirli bir standart veya kritere dayanmayan bir değerlendirme, Kehtiyar'ın sanatsal varoluşunu sorgulamak ve eleştirmekte zorluklara neden olmuştur.

Ayrıca, Kehtiyar'ın toplumsal rolüne vurgu yapılmış ancak bu rolün etkileri veya sanatın toplumsal değişime katkısı konusunda somut örnekler veya analizler eksik. Bu durum, argümanı zayıflatır ve genel ifadelerle yetinmek yerine daha somut örneklerle desteklenmesi gerektiğini gösterir.

Birey, sanatında varlık ve hiçlik arasındaki dengeyi ararken, varlığındaki belirsizlikle başa çıkmaya çalışır. Ancak, buradaki temel sorun, formun

tamamında belirgin ve somut olan varlığın sembolik anlam eksikliği anlarında daha bulanık hale gelmesidir. Bu nedenle, Kehtiyar'ın ontolojik deneyimi genellikle varlık konusundaki belirsizlikle çatışma içindedir.

Hiçlik, Aynı zamanda, Kehtiyar'ın varlık düşünce ve sembolizmin epistemik temeliyle bağlantılı olarak belirsizlik daha da artar. Ancak, bu durum formun genelinde tartışmalı bir konu yaratır çünkü belirsizlik, bazen Kehtiyar'ın iç dünyasının bir parçası gibi hissedilmiştir.

Görsel 22. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2022, [Şamont kili, serbest sır tekniği] 40cm x 15cm 10cm.

Kehtiyar'ın inançları, varlık ve hiçlik arasındaki belirsizlikle şekillenir ve bu eksiklik deneyimleriyle başa çıkma ve anlam oluşturma çabasında kullanılır. Ancak, bu bağlamda formun bütününde karşılaşılan bir sorun, bu inançların oluşum süreci ve eksiklik deneyimlerinin nasıl anlam taşıdığı konusunda net bir çerçeve bulunmamasıdır. Kehtiyar'ın formu tek bir perspektife bakıldığında, varoluşsal sorgulamaları varlık ve hiçlik arasındaki belirsizliği birleştirirken, içerideki bir başka tartışmalı konu ise bu belirsizliğin insan deneyimindeki rolünü anlamanın

zorluğudur. Varlık ve hiçlik arasındaki belirsizlik, insanların anlam arayışlarını karmaşıklaştırır ve Kehtiyar'ın iç dünyasının karmaşıklığını derinleştirir. Ancak, bu karmaşıklık, formun içinde belirsiz bir odak noktasında toplanır; çünkü Kehtiyar, bu karmaşıklığın nasıl anlam kazanması gerektiği konusunda bize net bir yönlendirme sunmaz. Örneğin, Kehtiyar'ın sanat aracılığıyla varlık belirsizlikleri ifade etme çabası, formun derinliği ve karmaşıklığı üzerinde düşünmemize katkıda bulunabilir. Ancak, burada formun içindeki başka bir sorun, bu ifadenin nasıl gerçekleştiği ve Kehtiyar'ın hangi yönleriyle bu varlık belirsizlikleri aktardığı konusundaki belirsizliğin daha da belirginleşmesidir.

Kehtiyar'ın sanatsal arayışı, varlık ve hiçlik arasındaki dengeyi sarsıcı bir şekilde ele alsa da, bu yaklaşım toplumsal normlarla çatışmalara yol açmaktadır. Kehtiyar'ın varoluşsal sorgulamaları, toplumsal normlarla karşılaştığında, özgür iradeyi ve bağımsız düşünceyi sınırlama potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Bu durum, normlarla çatışmanın bir sonucu olarak ortaya çıkan bir problemi beraberinde getirdiği gibi, Kehtiyar'ın varoluşunun eyleme dönüşmesi normlara karşı bir isyan olarak yorumlanmıştır.

Kehtiyar'ın şekilleri, toplumsal normları sorgulayarak kolektif bilinci etkilemiştir. Ancak, bu etki aynı zamanda toplumsal normlarla olan çatışmaları daha da derinleştiriyor gibi düşünülebilir. Kehtiyar formunda, kolektif bilinç normların olduğu ve toplumsal yapıları belirlediği bir alan olarak öne çıkmaktadır. Ancak, bireyin özgürlüğü ve içsel deneyimi ile çatışması, kolektif bilincin baskıcı bir unsur olma potansiyelini ortaya çıkarır ve bu durum sadece tek bir bakış açısıyla değerlendirilmemelidir.

Kehtiyar'ın bireysel varlık süreci, sanatın yaratımı ile ilişkilendirilirken, dış dünyada gözlemlediğimiz nesnelere eylemleri ve bu eylemlerin bilinçaltındaki etkiler daha da derin anlamlar içermiştir. Bu anlamlar, bilinmeyen ve evrensel ilkelerin ifadesine dönüşülmüştür. Bu eğilimler ise, somut bir temele dayanmayan dışsal ile içsel arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik bir çabanın bir ürünü olarak da değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, gördüğümüz formun biçimlerinde farklılaşan ve

ötesinde anlam arayışına yönelik bir keşif süreci başlar. Bu bağlamda, Kehtiyar'ın sanatsal varoluş biçimi, varlık ve hiçlik arasındaki belirsizliği ele alırken, toplumsal normlar, kolektif bilinç, nesnelere ve dışsal etkenlerle çatışmalarını biçimsel bir halde ifade eder. Bu durum, formun anlaşılması ve yorumlanması için izleyicilere düşündürücü bir zemin sunmaktadır.

3.7. İçsel Arayış: Deneyim, Sanat ve Bilinç Tinsel Normlar, Folklorik Öğeler ve Kültürel İmgelerin Rolü

İçsel arayış, bireyin bilincini anlama ve dünyayı algılama şeklini derinlemesine etkileyen, genellikle tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkar. Bu süreç, çoğu zaman toplumsal normlardan ve kabullerden bağımsız olarak varoluşsal soruları araştırma çabalarını içerirken, beraberinde getirdiği özgürlük ve bağımsız düşünce riskleriyle de dikkat çeker. Toplum tarafından belirlenen normlar ve anlamlar, bireyin bilincinin iç dünyasını şekillendirmeye dönüşebilir ve bu durum, bilinçlere özgürlüklerini kısıtlama eğilimine neden olmaktadır.

Bu içsel yolculuk, tinsel normlar, folklorik öğeler ve kültürel imgelerle şekilleniyor. Ancak, bu unsurların bireyin içsel arayışındaki rolü konusunda büyük bir tartışma potansiyeli bulunmaktadır. Tinsel normlar, bir rehber olarak değerlendirilebileceği gibi, aynı zamanda bireyin özgür düşünce ve sorgulama yeteneğini kısıtlanmıştır. Folklorik öğeler ve kültürel imgeler ise, içsel arayışın yaratıcı bir ifadesi olarak görülebileceği gibi, aynı zamanda toplumsal baskılara karşı bir tepki olarak da ortaya çıkabilmektedir.

İçsel ve dışsal dünyaların kesişim noktası, varlığın ve epistemik açılardan birçok tartışmaya neden olabilmektedir. Kehtiyar, bu tartışmalarda bir araç olarak öne çıkıyor ve bilincin varoluşsal sorularına cevap arama ve bu soruları ifade etme amacıyla bir kalıp sağlıyor. Ancak, sanatın toplumsal normlara meydan okuma ve alternatif bir gerçeklik sunma potansiyeli, kendisi üzerine birçok farklı ve sıkça tartışmalı bakış açısını beraberinde getiriyor.

Hayatın belirsizlikleri, varlığın açıdan incelendiğinde, bilincin zihinsel dünyasında imgelerin ve düşüncelerin şekillendiği bir alanla varoluşsal belirsizliklerin çözümlenmesi veya kabullenilmesi konusundaki çeşitli düşünsel ve kültürel yaklaşımlar arasında önemli bir tartışma alanı oluşmaktadır.

Nesneleşen varlıkların madde varlığı ile ilişkilendirilmesi, materyalist ve idealist dünya görüşleri arasında bir çatışma potansiyeli taşır. Bireysel bilincin, varlığın perspektiflere dayalı olarak, varoluşunu sürdürme çabası, insanın kendi varlığını anlama ve doğayı algılama biçimini şekillendirir. Ancak, bu çabada toplumsal normların etkisi ve madde varlığının belirleyici rolü, sık sık bir tartışma konusu olmuştur.

Locke, temelde bilgi edinmemizin kaynağı olarak kabul ettiği deneyimi, iki ana başlık altında ele almaktadır. İlk olarak, dış deneyim adını verdiği kategoride, bilinçli varlıkların dış dünyada algıladığı duyuşsal deneyimler bulunmaktadır. İkinci olarak ise iç deneyim adını verdiği kategoride, bu dış dünyadaki duyulur varlıkların birey üzerinde yarattığı etkilerin, zihinsel faaliyetlerle işlenmesini ve anlamlandırılmasını içerir. Locke'un bakış açısıyla, bilgi edinme sürecimiz hem dış dünyayı algılama hem de bu algılar üzerinden içsel süreçlerimizi kullanma etkileşimine dayanmaktadır (Kılıç, 2014, s. 6).

Düşünsel boyutta, algıladığımız duyular nesnelere eylemleri ve bu eylemlerin bilinçaltındaki yankıları daha derin anlamlardır. Bu anlamlar, bilinmeyen kavramlara ve evrensel ilkelerin işaretlerine dönüşmüştür. Bu nedenle gördüğümüz nesnelere ötesinde bir anlam arayışı başlar. Zamanın akışı, varoluşun temel sorularını ön plana çıkarır: Kimiz, neden buradayız ve yaşamın amacı nedir gibi. Bu sorular, düşüncelerin algı merkezine yerleşmiştir.

Görsel 23. Anil Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2019, [Serbest teknik], 100cm x 100cm.

Duygusal ve duygusal algı, insanın varlığının temel sorularını ele alır. İç dünyanın ve toplumsal çevrenin etkileşimi karmaşık bir hikâye sunsa da sanat bu hikâyenin ifadesi için güçlü bir araçtır. Sanat, insanların karmaşıklığı anlamalarına, belirsizlikleri ifade etmelerine ve toplumun anlamını inşa etmelerine yardımcı olur. Bireyin içsel arayışı ve toplumun anlam inşası, sanatın gücüyle bir araya gelir. Bilincin varoluşu ve anlam arayışı, içsel yolculuklarının ve toplumsal yansımalarının etkileyici bir hikayesidir. Özün varlığı, içsel ve dışsal dünya arasındaki etkileşimi temsil eder. Tinin özelinde düşünceler ve duygusal algılar, bu

hikâyenin kritik unsurlarıdır. Ve sanat, bu hikâyeyi ifade etmek ve anlamını inşa etmek için güçlü bir araç olarak hizmet eder. İnsanlar, bu belirsiz dünyada anlam arayışını takip eder ve bu yolculuk, varoluşun derin sularında devam eder.

3.8. Varlık ve Olay: Nesnenin Bütünsel Oluşumu Üzerine Düşünceler

Varlığın bütünsel yapısını anlamaya yönelik çaba, maddenin sınırlarını aşma dürtüsüne kaynaklık eder. İnsanlar, fiziksel dünyanın ötesinde bir anlam arayışına girerek, kendi sınırlarını sorgular. İlk oluşumun sembolik formları, insanların tarih boyunca bu konuda yaptığı düşünsel ve dini arayışları karmaşık bir şekilde yansıtılmaktadır. Bu bağlamda, zamansal akışın dinamikleri, madde ile metafizik arasındaki ilişkiyi anlamak için sürekli bir zihinsel çaba gerektiren bir sorunun ortaya çıkmasına neden olur.

Russell, bilimde kullanılan nesne kavramını geleneksel “madde” kavramı ve bu kavramı ortaya çıkartan tarihsel nedenlere başvurmadan yeniden tanımlanıp yerine deneysel başarısı ve işlevleri aynı olan bir anlayışın getirilmesi gerektiğini savunmakta ve sürekli madde (veya nesne) anlayışı yerine olay kavramı ve olay anlayışını önermektedir. “Bir şey, birbirine süreklilik ve belli nedensel yasalarla bağlı belli bir görüntüler dizisi olarak tanımlanabilir (Russel, 1996, s. 97; Eyim, 2009, s. 7).

Russell'a göre dünya, çeşitli ilişkileri olan bir dizi olayın bir araya gelmesiyle meydana gelir. Olaylar, dünyanın temel yapısını oluşturan yapı taşlarıdır. Başka bir deyişle, Russell, dünyanın yapısının olaylar tarafından şekillendirildiğini belirtir. Dolayısıyla nesnenin bütünsel oluşumu, düşünsel bir perspektiften bakıldığında, varlığın temel özelliklerini anlama çabasının bir yansımasıdır. "Nesne" terimi burada, varlığın belirli bir yönünü veya niteliklerini ifade edebilir. Maddenin sınırlarını aşma, yani maddenin ötesine geçme arzusu, özün varoluşuyla ilgili temel bir soruyu ortaya koyar.

Kehtiyar'ın varlıkla olan bağlantısını anlamak için doğanın işleyişine bir bakalım. Mesela, doğadaki nesnelerin özellikleri genellikle yığıntılar halindedir ve sadece belli olanları fiziksel deneyimler aracılığıyla algılanabilir. Bir nesne, varlığını

sürdürürken sadece bu deneyimlerin etkisi altında varlık ve yokluk arasında bulunur. Diğer yığıntılar ise ne içi ne de dışı olan belirsiz varlıklardır; bunları sadece dış dünyadan gelen fiziksel deneyimlerle anlamlandırabiliriz. Bu belirsiz yığıntıların duyuşsal verileri, deneyimlerle birlikte bireysel bilinçte imgeleme dönüşür. Kehtiyar, iç dünyasında ve dış dünyada bu belirsiz yığıntıların ilişkisini anlamada bir anlam bulur.

Görsel 24. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2023, [Şamont kili, elle şekillendirme] 40cm x 15cm 10cm.

https://www.youtube.com/watch?v=P6u_-UUEMzE&list=PL5nF_xYXdfBsqsWQnqU3sYI_-WvueLThN

Dış deneyim kavramı, bireyin çevresindeki duyuşsal deneyimleriyle etkileşime girmesini ifade eder. Kehtiyar, dış dünyadan gelen duyuşlar aracılığıyla bilgi edinir ve bu bilgi, onun içsel dünyasında anlam bulur. Özellikle, maddenin sınırlarını aşarak varlığın özünü keşfetme arzusu, dış dünyadan gelen duyuşsal verilerle şekillenir. Bu şekilde, Kehtiyar'ın varlıkla olan ilişkisi, iç ve dış deneyimler arasında karmaşık bir etkileşimin ürünü olarak şekillenir.

Nesnenin bütünsel oluşumu, bu sorunu anlama çabasında belirleyici bir faktördür. Maddenin sınırlarını aşma ve varlığın özünü arama isteği, Kehtiyar karakteri etrafında gelişen duyuşsal düşüncenin temel sorunsalını oluşturur. Bu istek, insanın varoluşsal derinliklerinde çözülmesi gereken karmaşık bir amacı

ifade eder. Karakteri varlığına atfedilen önem, bireysel bilincin temel sorulara yanıt arayışını vurgular. Ancak, bu karakterin subjektif doğası ve varlıkla ilgili duygusallaşan olgularla başa çıkma çabası, farklı düşüncelerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Kimi, Kehtiyar'ın varlıkla olan ilişkisini sadece zihinsel bir düzlemin parçası olarak görmüştür. Diğerleri ise bu ilişkiyi derin bir kolektif bilinç ürünü olarak ele alıp standartlaşan kalıpların bir bütünü, varlık anlam taşıyan bir sorun olarak değerlendirmiştir.

Görsel 25. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, 2022, 50x70 kâğıt üzerine yağlı boya

4. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA ÖRNEKLER

4.1. Seramik Sanatında Mitoloji

Daha önceki bölümlerde, Kehtiyar'ın ortaya çıkış sürecini ve tarih boyunca bazı mitlerle ilişkisini, normatif yapısını ve varoluşsal sorunlarını inceledik. Şimdi ise bu bölümde, seramik sanatının geçmişten günümüze kadar olan evrimini, mitolojik motiflerle desteklenen örnek eserlerle ele alarak, Kehtiyar'ın seramik sanatındaki şeklini daha anlaşılır hale getirmeye çalışacağım.

Bu araştırmada, sanatın seramikteki rolü üzerinde durulmuş, seramik sanatının tarihindeki imgeleme ve mitolojiyle etkileşiminin incelenmesi yapılmıştır. Araştırma, sanatı, bilincin ve kolektif bilincin bir yansıması olarak ele almış ve birey çeşitli sanat disiplinleri üzerinde durulmuş özellikle seramik formlarını biçimlendirerek dışsal dünya ile olan ilişkilerini normatif bir düzende mitle olan ilişkisini belirtmiştir.

Görsel 26. Ana Tanrıça Figürini, Çatalhöyük, Konya, Pişmiş Toprak.

İnsanlar, çeşitli dini inançlar ve ritüeller aracılığıyla tanrılarla ilişki kurmaya çalışırken, mitoloji bu ilişkiyi hikâye ve sembolizm aracılığıyla aktarmıştır. Dolayısıyla, insanların tanrılara atfettikleri özellikleri, güçleri ve eylemleri anlatarak, tanrı kavramını çeşitli sanat disiplinlerinde yorumlamışlardır. Özellikle seramik sanatında motifler resimsel olarak formlarda dahada etkisini göstermiştir. Mitolojik karakterler, seramik sanatının evriminde önemli bir rol oynamış ve sanatçılar tarafından farklı dönemlerde çeşitli tekniklerle işlenmiştir. Örneğin, antik Yunan döneminde tanrı ve tanrıçaların tasvir edildiği seramikler, o dönemin mitolojik inançlarını ve kültürel değerlerini yansıtmıştır.

Görsel 27. Grek Domuz Başlı Riton, M.Ö. 4.Yy.

([Http://benedante.blogspot.com/2014/10/boars-headrhyton.html](http://benedante.blogspot.com/2014/10/boars-headrhyton.html))

İnsanlık tarihinde, tanrı kavramı hayvan-insan biçimli mitolojik karakterlerle ilişkilendirilmiştir, özellikle tamamen tanrı olarak kabul edilene kadar. Mitolojik kaynaklarda, uzun bir dönem boyunca çeşitli kültürlerde tanrı olarak görülen hayvanlara dair çok sayıda motif bulunmaktadır. Bu motifler genellikle mitolojik hikayelerde biçim değiştirme temasıyla öne çıkar; yani hayvan-insan veya insan-hayvan geçişleri ve değişimleri sıkça ele alınır. Farklı kültürlerde, bu karakterlerin varlığı ve önemi değişiklik gösterse de hemen her mitolojide hayvan-insan biçimli karakterler rastlanmaktadır. Benzer şekilde, Orta Çağ'da üretilen seramik eserlerde din temalı mitolojik motifleri sıklıkla görülmüştür. Günümüzde de birçok

çağdaş seramik sanatçısı, mitolojik hikayelerden ilham alarak eserlerini oluşturmaktadır. Bu örnekler, Kehtiyarın ögesinin seramik sanatındaki değişen yüzünü ve mitoloji ile olan bağını daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır (Gökbel, 2019, s. 3).

İnsanoğlu, geçmişte doğa olaylarını kontrol etme arzusuyla, algıları geliştirmiş ve bu algıları etrafında bir kontrol sistemi oluşturmuştu. Toplumun normatif yapısı, bu kontrol sisteminin temelini oluşturarak, bireylerin davranışlarını belirleyen bir çerçeve sağlamıştı. Bu normlar, insanların besin ve giyim ihtiyaçlarını karşılamak adına avcılık eylemlerini bir olgu olarak şekillendirmişti.

Avcılık faaliyetleri, doğa ile olan etkileşimlerin bir parçası olarak öge halini almış ve toplumun kolektif bilincinde önemli bir yer edinmiştir. Doğayla kurulan bu etkileşimler, mitolojik anlatılarda imgeleşmiş ve avlanan hayvanlar, toplumun başkalaşım sürecinde sembolik bir rol oynamışlardır. Mağara duvarlarına resmedilen hayvan karakterleri hem imgeleşen bir mitolojiyi yansıtmış hem de toplumun normatif yapısını görsel bir dil ile ifade etmiştir.

Göçebe hayat tarzında, tanrıyı simgeleyen hayvan karakterleri bireylerin eylemlerini yönlendiren birer kılavuz haline gelmişlerdir. Bu öğeler, toplumun normlarına uygun davranışları teşvik etmiş ve kontrol sistemini desteklemişlerdi. Seramik kaplar, vazolar ve ritonlar gibi nesnelere kullanılan hayvan karakterleri, normatif yapıyı günlük yaşamın bir parçası haline getirerek, başkalaşım sürecini somut bir şekilde yansıtmışlardı. Bu şekilde, insanların doğayla etkileşimleri, kontrol sistemleri ve normatif yapıları arasındaki dinamik ilişkiler, kültürel evrimin temel taşları olmuştur. Doğayla iç içe yaşayan insanların, normlarını ve toplumsal yapılarını şekillendirmede mitolojinin önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Bazı sanatçılar, mitolojik hikayeleri ve sembolleri eserlerinde kullanarak, toplumun ortak normlarını ve değerlerini yansıtmaya çalışmışlardır. Örneğin, mitolojik kahramanlar ve tanrılar, insanların toplumsal normlarını ve ideallerini temsil etmiştir. Ayrıca, mitolojik karakterlerin doğaüstü özellikleri, insanların doğayla olan ilişkilerini ve ona olan saygılarını da yansıtmıştır. Dolayısıyla, mitoloji,

insanların doğayla etkileşimlerini düzenleme ve anlamlandırma sürecinde önemli bir araç olmuştur (Örken, 2010, s. 35).

4.2. Çağdaş Seramik Sanatında Mitolojik Örnekler

Tüzün Kızılcan'ın "Mezar Taşı" adlı eserleri, çağdaş Türk seramik sanatında verilen örneklerden bir tanesidir. Bu eserler, normların, mitlerin ve inançların ilişkisel dinamiğini yansıtarak izleyicileri derin bir düşünce yolculuğuna çıkarır. "Mezar Taşı" adlı yapıtlar, sadece maddi bir varlık olmanın ötesine geçer ve içsel bir anlam taşır. Bu seramik eser, ölüm, yaşam ve insanın varoluşsal deneyimleri gibi evrensel temaları ele alırken, mitolojik ve dini referanslarla doludur. Mehmet Tüzüm Kızılcan'ın eserleri, izleyicilerin toplumsal normlarla, inançlarla ve mitlerle ilişkilerini sorgulamalarına ve derinlemesine düşünmelerine olanak tanımıştır. Mezar taşlarının taşıdığı anlam, maddi olmayan ve manevi dünyaya ait bir boyuta işaret eder. Bu, sanatçının eserleriyle izleyiciyi, yaşam ile ölüm arasındaki ince çizgiyi düşünmeye sevk eden bir yolculuğa çıkarır (Sönmez, 2002, s. 8).

Görsel 28.Tüzün Kızılcan'ın "Mezar Taşı" adlı eseri, seramik

<https://www.seramikturkiye.org/post/60-yillik-1961-2021-ser%C3%BCven-mehmett%C3%BCz%C3%BCm-kizilcan-retrospekti-f-sergi-si>

Görsel 29. Katsuyo Aoki, Predictive Dream XXIV, 210 × 140 × 220 mm, 2011, Porcelain

Aoki, karmaşık ve çok katmanlı bir ifade oluşturma çabasında. Yapıtlarının abartılı dış yüzeyleri, insanın iç dünyasını ifade ederken, yaşam ve ölümle kurduğumuz ilişkiyi ve toplumsal normların etkilerini sorguluyor. Sanatçı, izleyiciyi farklı bir boyuta çeken manevi yapıtlarında fantastik mitolojik anlatılar sunuyor. Bilinen eserleri arasında bulunan kafa tası motiflerini, mavi-beyaz boyama tekniğini kullanarak büyük seramik levhalarla birleştiriyor. Bu çalışmaları, normların tanımladığı sınırları aşma ve alternatif bir bakış açısı sunma amacını taşıyor. Dolayısıyla mitolojik korku karakterlerinin yaratılmasında etkili olan sanat dalı, seramik, insanlığın kolektif bilincini ve korkularını biçimlendirmede önemli bir rol oynamıştır. Seramik, imgeler aracılığıyla mitolojik hikayeleri anlatma ve toplumsal normları etkileme yeteneğiyle öne çıkmıştır. Mitolojik karakterlerin seramik nesnelere üzerinde şekillenmesi, insanların bilinçaltına dokunarak toplu bir korku ve hayranlık yaratmıştır. İmgeler, bilinçlerin kendi deneyimlerini, duygusal durumlarını ve düşüncelerini ifade etmekte kullandıkları önemli bir araçtır. Ancak, bu imgelerin anlamı ve etkisi konusunda bilinçler arasında farklı

yorumlamalar ortaya çıkabilir. Özne perspektif, imgelerin derinlemesine anlamını zenginleştirirken, aynı zamanda çeşitli yorumların doğmasına da neden olmuştur. Sanatta, özellikle seramik gibi organik malzemelerin kullanıldığı alanlarda, doğal niteliklerin mekânsal ilişkiler ve duysal deneyimler üzerindeki etkileri konusunda birçok farklı görüş bulunmaktadır.

Görsel 30. Deniz Onur Erman "Diren", Elle Şekillendirme, Sırlı Porselen,
H: 68 cm, 1260°C, 2012

(<https://www.galerisoyut.com.tr/wp-content/gallery/denizonur-erman-2017/doi1710-05.jpg>)

Türk Seramik Sanatçısı Deniz Onur Erman, çağdaş seramik sanatında kendine özgü bir yer edinmiştir. Seramik eserler üreten sanatçılar arasında öne çıkan Erman'ın çalışmaları, mitolojik konu bağlamında öne çıkmıştır. Özellikle, eserlerinde insan ve hayvan formlarının bir araya geldiği göze çarpmaktadır.

Erman'ın eserlerinde ön plana çıkan unsurlardan biri, kuş figürlerinin sıkça kullanılmasıdır. Bu figürler, insan-hayvan birlikteliğinin sembolü olarak işlev görmektedir ve eserlerine derinlik kazandırmaktadır. Kuşlar, özgürlük, hafiflik ve

yükseliş gibi anlamlarla ilişkilendirilmiştir (Erman, 2009: 149). Erman'ın eserlerindeki kullanımı, izleyiciye farklı duygusal ve düşünsel katmanlar sunmaktadır.

Görsel 31. Tan Buğra Özer, "Kumadan", Elle Şekillendirme, 22 x 16 x 20 cm. Siyah Kil, 1250°C, 2017 (Rıza Tan Buğra Özer Kişisel Arşiv)

Türk çağdaş seramik sanatçısı Tan Buğra Özer, modern seramik eserler üreten sanatçılar arasında yer almaktadır. Eserlerinin temelini mitolojik hikayeler oluşturmaktadır. Özellikle, yüce güçlere sahip hayvan figürleri çalışmalarında konu edinmiştir. Başlangıçta, bir hayvanın insan gibi davranabileceği fikriyle yola çıkan sanatçı, bu bağlamda mitolojiye büyük bir ilgi göstermektedir. Karşısına çıkan, bazen insan özellikleri de taşıyan doğaüstü yaratıklar ışığında, antik dönem mitlerinden esinlenerek savaşçı hayvanlarını şekillendirmiştir.

5.BÖLÜM KEHTİYAR'IN SANATSAL İFADESİ

5.1. Kehtiyar'ın Seramik Diliyle İfade Edilmesi

Seçilen tema, çeşitli zaman dilimlerini ve kültürel evreleri içermesine rağmen, Anadolu coğrafyasına özgü mitlerin bir tür transformasyonunu sunmuştur. Kehtiyar Miti temel alınarak yapılan seramik uygulamalarda, bu coğrafyanın mitlerinin ortak bir noktada birleştirilip kullanıldığını gözlemleyebiliriz. Kehtiyar karakterinin, Anadolu mitlerinden esinlenilerek ele alınmış ve seramik çalışmalarda kil kullanılarak öge üç boyutlu formlarda şekillendirilmiştir.

Bu yaklaşım, Kehtiyar miti'ni farklı bir açıdan değerlendirerek Anadolu'nun geçmiş hikayelerine taze bir bakış açısı getirmiştir. Özellikle Anadolu mitlerinden ilham alınan kehtiyar karakterinin, dünya mitlerinde ve özellikle Anadolu mitolojilerinde geçen hikayelerden etkilenmiş ve bu temelde kullanılmıştır. Bu ögenin seramik uygulamalarda kullanılması, korku ve denetleme sistemine sahip bir algının tarihsel süreç içinde çeşitli normların ve geleneklerin bir parçası olarak kabul görmüştür. Kehtiyarın biçimi, ilk ritüellerin inanç sistemleri doğrultusunda anlatı haline gelmiş ve zaman içinde evrim geçirerek, duyguda imgeleşen bir yapının dışsallaşmış halini almıştır. Böylece sanat disiplinlerindeki etkileyiciliğini muhafaza etmiştir.

Çalışma, normların ve korku yaşantısının seramik formda her bir yüzünü ayrı bir ifade ile yorumlanmıştır. Her yüz farklı bir ifade taşımaktadır ve bu ifadeler, korku, gerilim ve kaçış gibi duyguları yansıtmaktadır. Teknik olarak, seramik çalışmasında kullanılan renk, doku ve form gibi unsurlar, bu duyguları ilişkisel olarak aktarmıştır.

Görsel 32. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Seramik, 2024, [Şamont kili]95cm x 35cm 15cm.

Her bir yüz, normlara bağlılığı temsil eden bir ifadeyle şekillendirilmiştir. Bazı yüzler korku ve endişeyi yansıtırken, diğerleri ise kaçış veya direnişin bir ifadesini taşımaktadır. Dolayısıyla, bu farklı ifadeleri seramik çalışmasının dokusuna ve formuna yansıtarak, normların etkisini ve korku yaşantısının seramik formda nasıl ifade edildiğini anlatılmıştır.

Renk ve doku kullanımıyla her bir yüzün duygusal durumu vurgulanmış ve izleyiciye normlara bağlılığın ve korkunun nasıl bir etki yarattığını gösterilmiştir. Seramik çalışması, bilincin içsel dünyasını ve toplumsal baskıların etkisini anlatma aracı olarak hizmet etmiştir. Bu şekilde, sanatçı, normların ve korkunun formda nasıl ifade edilebileceğini çeşitli sanat disiplinlerinde yorumlanmıştır.

Kehtiyar'ın karmaşıklığı, çeşitli sanat disiplinlerinde duygusal ve düşünsel katmanlar vurgulanmıştır. Dolayısıyla Sanat disiplinlerindeki çalışmalar, toplumsal normların ve varoluşsal sorunların nasıl sanat yoluyla yüzleştirildiğini incelenmiştir. Her bir yüz ifadesi, insanın içsel dünyasındaki derinlikleri ve karmaşıklıkları yansıtırken, bu ifadelerin sanat çalışmalarında nasıl şekillendiği üzerine odaklanmıştır.

Seramik sanatı, iki boyutlu bir form olan resimlerden farklı olarak üç boyutlu bir form sunmuştur. Ve bu özelliğiyle izleyiciyle daha doğrudan bir etkileşim sağlanmıştır. Kehtiyar'ın seramikleri, bu üç boyutlu yapıları sayesinde izleyiciyle daha yakın bir ilişki kurulmuş ve onların duygusal tepkilerini daha etkili bir şekilde yönlendirilmiştir.

Geleneksel resim sanatında, izleyici ve eser arasında genellikle bir mesafe bulunur ve izleyici, tablo üzerinde sunulan karakterlerle sınırlı bir ilişki kurulmuştur. Ancak seramik sanatında, üç boyutlu formlar izleyiciyle daha yakından etkileşime girer ve bu, izleyicinin tepkilerini daha derinlemesine etkiler. Dolayısıyla, Kehtiyar'ın seramik formu, insanların içsel korkularıyla yüzleşmelerini kolaylaştırmak için daha etkili bir araç olmuştur.

Görsel 33. Kehtiyar. Seramik, 2023, [Şamont elle şekillendirme], 57cm x 40cm 25cm.

Çalışmalardaki yüz ifadeleri, toplumsal normlara bağlılık ve varoluşsal korkularla ilgili derin düşünceleri ve duygusal katmanları yansıtmıştır. Bazı yüzlerdeki korku ve endişe ifadeleri, izleyicileri bu duygular üzerine düşünmeye teşvik ederken, diğerleri kaçış veya direniş ifadeleriyle insan doğasının çeşitliliğini gösterilmiştir. Bu, sanatın insan duygularını ve düşüncelerini ifade etmek için güçlü bir araç olduğunu gösterirken, aynı zamanda toplumsal normların etkisi ve varoluşsal sorunların derinliği konusunda da izleyicilere düşündürücü bir mesaj iletiyor.

Bu bağlamda, çalışmaların bireysel ve toplumsal boyutları arasındaki çekişme, bireyin çalışmalarındaki anlamını, sadece içsel bir duygusal deneyim sunmakla kalmadı, aynı zamanda izleyicinin toplumsal normlar, korkular ve yaşantılar üzerine düşünmesine yol açmıştır. Dolayısıyla, çalışmalar, düşünsel ifadelerle toplumsal ve psikolojik katmanları birleştirerek, izleyicinin düşünce dünyasında

derin etkiler bırakmayı amaçlamıştır. Böylece sanatın bireysel ve toplumsal boyutları arasındaki ilişki burada önemini korumaktadır.

Çalışmada "Kehtiyar", bilincin iç dünyasında varoluşsal sıkıntıları temsil eden bir kavramdır. Bireyin içindeki karmaşık duyguları ve düşünceleri ifade eder. Bu kavram, varoluşsal sorunlarıyla başa çıkma çabasıyla ilişkilidir. Sanat ise, bu içsel sıkıntıları hafifletmek ve bütünlük arayışını sağlamak için etkili bir araç olarak görülür.

Kehtiyar'ın sanat disiplinlerindeki oluşumuyla bireyin varoluşsal arayışı arasında bir bağ kurulur. Birey, kendi iç dünyasında varoluşsal sorunları çözmek ve bütünlük hissini bulmak için çaba gösterirken, bu çabanın bir sonucu olarak Kehtiyarın biçimlenişi ortaya çıkar.

Ama işte mesele şurada: Sanat, içimizdeki boşluğu kendi haliyle dolduramıyor çünkü sanatın kendiliği, standart kalıpların devinimiyle bir ilişki gerçekte ancak doldurabilir. Bu tıpkı Kehtiyarın sanatın parçası haline gelmesindeki temelde normatifleşen sistemlerin ilişki gerçekliği gibi, yani aslında, sanatın gücünü kavramak için normların mitlerin ilişkiselliği bu tamamlama için örnek olarak verilmiştir. Sanat, insanların iç dünyasını anlamlandırmak için bir araçtır ve Kehtiyar'ın karmaşıklığı, sanatın bu rolünü vurgular. Sanat, duygu ve düşüncelerin derinliklerine inerek insanların varoluşsal deneyimlerini anlamalarına yardımcı olur. Bu süreçte, insanların tamamlanma arzusuyla birlikte Kehtiyar'ın değişen ve kalıplaşmış doğası, sanatın zamanla daha etkili ve anlamlı hale gelmesini sağlamıştır.

Kehtiyar'ın sanat yoluyla ifadesi, sadece bir anlık deneyim değildir. Aksine, toplumsal varoluşsal sorgulamalarına rehberlik eder ve zamanla değerini koruyan bir ifade biçimi olarak kalır. Bu nedenle, sanat insanların içsel yolculuklarında önemli bir rol oynar ve onların varoluşsal sorularını anlamalarına yardımcı olmuştur.

Kehtiyar karakteri, mitolojik ve kültürel bir karakter olarak, sanatsal bağlamda geleceğe yönelik geniş yorumlara olanak sağlayan bir arketiptir. Kehtiyar, klasik hikayelerde genellikle bilgelik, deneyim ve yaşlılık gibi özelliklerle ilişkilendirilir. Ancak, geleceğe yönelik sanatsal yorumlar, karakterin rolünü ve sembolizmi değiştirerek veya yeniden şekillendirerek farklı yönlerini vurgulanmıştır.

5.2. Bölüm Kehtiyarın Sanat Disiplinlerindeki Yorumu

Kehtiyar, sadece bir mitolojik öge olmanın ötesine geçerek sanat dünyasında da dışsallaşmış bir simge haline gelmiştir. Seramik, resim, video ve diğer sanat disiplinlerinde, Kehtiyar'ın çeşitli şekillerde yeniden yaratılmış ve yorumlanmıştır. Örneğin, bir resimdeki işleyişe bakıldığında, Kehtiyar'ın imgeleri korku dolu bakışlarla, derin gölgeler arasında kaybolmuş ve yüzünde dehşet verici bir gülümsemeyle resimsel olarak yansıtılmıştır. Bu tasvir, izleyiciyi rahatsız eden bir atmosfer yaratmak için kasvetli renkler ve tekinsiz detaylarla güçlendirilmiştir.

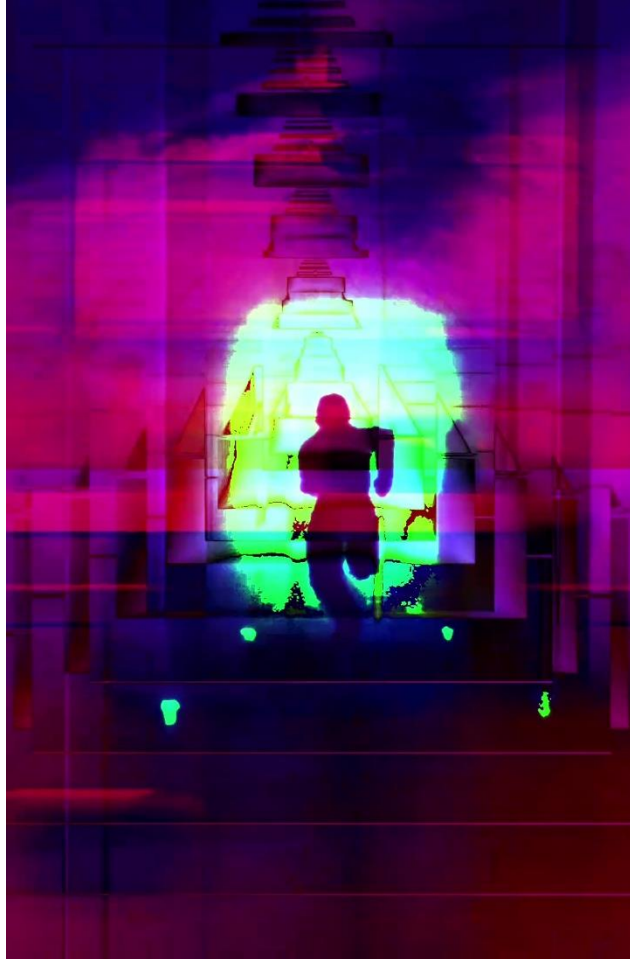
Görsel 34. Kehtiyar, 2023, 50x70 kâğıt üzerine yağlı boya

Kehtiyar karakterinin sanatsal tasvirleri, çeşitli yorumlara konu olmuştur. Tasvirler, izleyicilerde belirli duygusal tepkiler uyandırmak amacıyla özenle yapılmıştır. Yüz ifadeleri ve beden dili detaylı bir şekilde işlenerek, karakterin iç dünyasının karmaşıklığı ve derinliği vurgulanmıştır. Kehtiyar'ın yüz ifadeleri üzerindeki detaylar, genellikle izleyicide belirli bir gerilim ya da dikkat uyandıracak şekilde işlenmiştir. Farklı yüz ifadeleriyle ilişkilendirilmiş burunlar, gözler ve dudakların yaşanan atmosferi canlandırdığını anlatılmıştır. Ürkütücü bakışlar ve tehditkâr ifadeler, bir rahatsızlık yarattığının göstergesidir. Dolayısıyla karakterdeki çeşitli ifadeler, tasvirin atmosferini daha da karanlık ve tekinsiz hale getirilmiştir. Bu tasvirler, Kehtiyar'ın varlığıyla ilişkilendirilen karanlık ve gizemli dünyayı yansıtmış ve derin düşüncelere sevk etmiştir. Bu şekilde, yaratılan Kehtiyar karakterinin, insanların içsel korkularını ve endişelerini dile getirirken aynı zamanda sanatın gücünü ve etkisini vurgulanmıştır.

Görsel 35. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.

Video alanında ise, Kehtiyar'ın hikayesi resim ve seramikten farklı olarak hareketli bir şekilde canlandırılmış ve belirli mekanlarla ses ve geçiş efektleriyle zenginleştirilmiştir. Kehtiyar'ın eylemleri, video sanatında ses ve karakterin hareketli canlandırılmasıyla birleştirilerek, izleyicilerin hikâyenin duygusal ve sembolik katmanlarına daha yakından dalmalarını sağlamıştır. Video alanında kullanılan montaj teknikleri, efektler ve ses tasarımı, Kehtiyar'ın eylemlerini güçlendirmiş ve hikâyenin atmosferini derinleştirmiştir. Bu tekniklerin uyumlu bir şekilde entegre edilmesi, izleyicilerin karakterin iç dünyasına daha derinlemesine bir yolculuk yapmalarını sağlamıştır.

Görsel 36. Anıl Dinçadam Kehtiyar video görseli

<https://www.youtube.com/shorts/1TKH3VJNQUC>

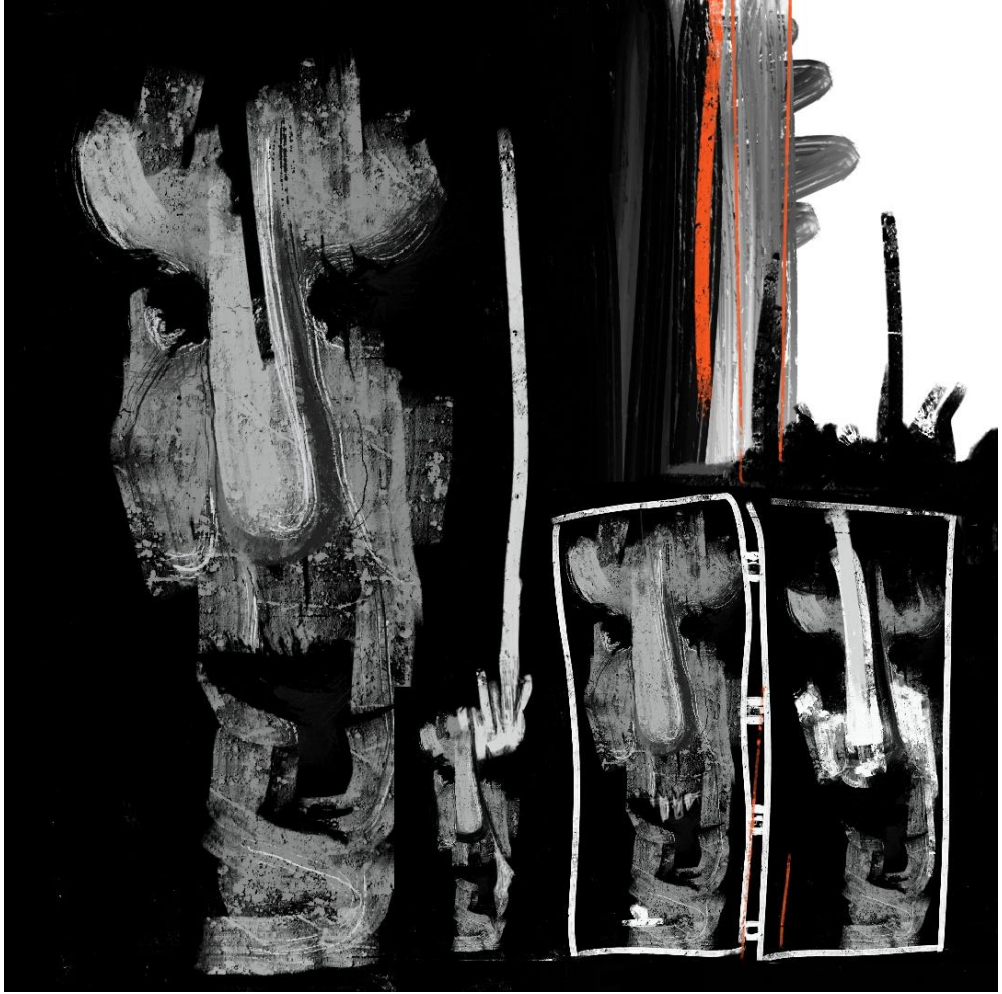
Videodaki gergin anların ve ses ile renklerin efekt geçişlerin senkronize edilmesi diğer sanat alanlarından hikâyenin farklı perspektiflerinden bakma imkânı sunulmuştur ve karakterin deneyimlerini daha iyi anlamalarını sağlamıştır. Bu bağlamda, Kehtiyar'ın eylemleri video alanında ses ve karakterin hareketli canlandırılmasıyla birleştirildiğinde, izleyicilere daha zengin, daha derinlemesine ve daha anlamlı bir sanat deneyimi sunulur. Bu deneyim, izleyicilerin hikâyenin sembolik ve duygusal boyutlarını daha derinden kavramalarını sağlar ve böylece sanat eserinin toplumsal ve kültürel anlamlarını daha etkili bir şekilde irdeler.

Görsel 37. Anıl Dinçadam Kehtiyar video görseli

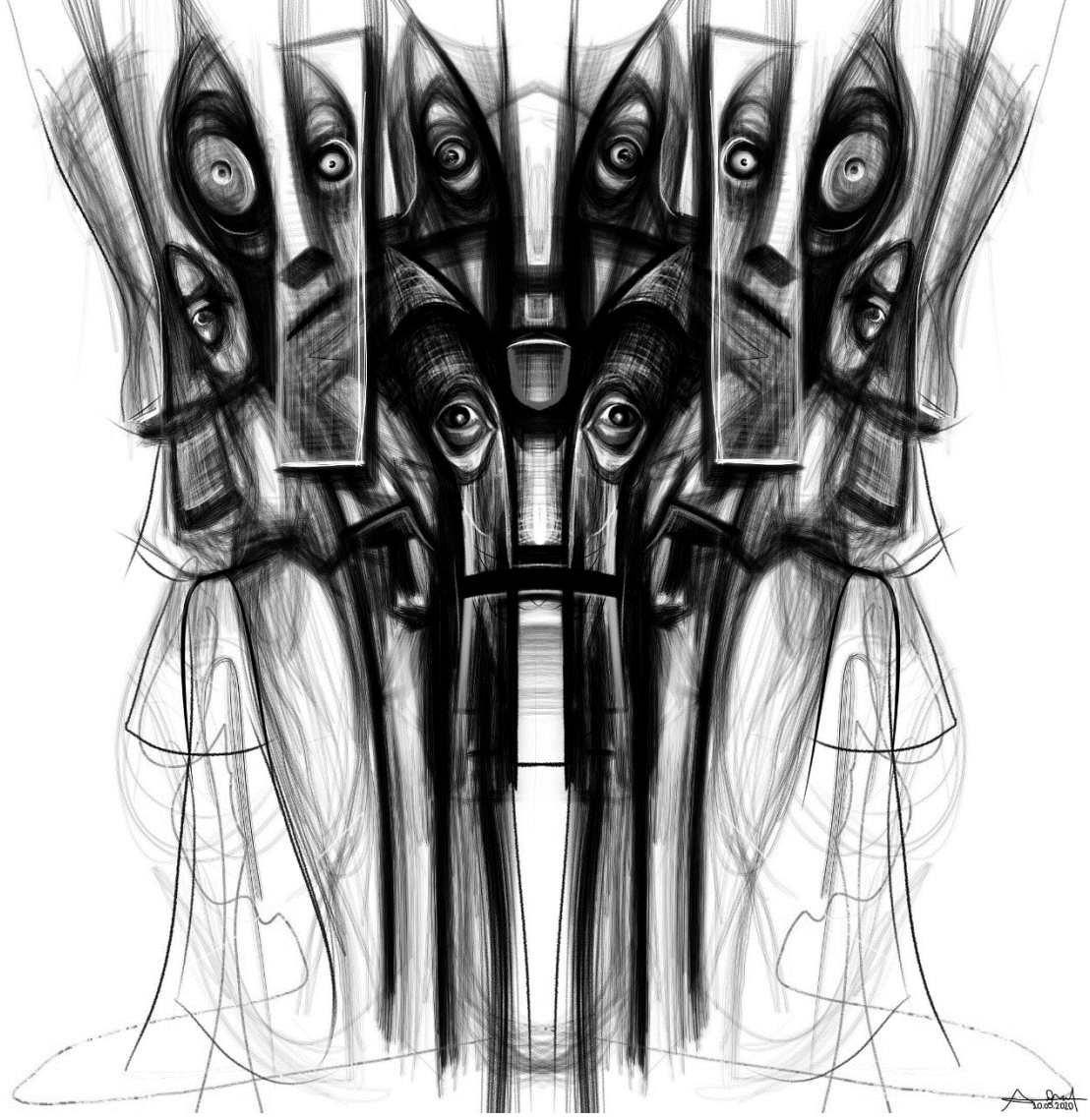
<https://www.youtube.com/shorts/obNBBpm-2qs>

Bu sanat disiplinlerindeki dışsallaşma, Kehtiyar'ın sadece bir korku karakteri olmanın ötesine geçtiğini gösterir. Onun varlığı, insanların kolektif bilinçaltındaki derin duyguları, korkuları ve arzuları ifade etme ve anlama çabasının bir yansımasıdır. Sanat, Kehtiyar gibi karakterleri kullanarak toplumun ruh halini, değerlerini ve endişelerini görselleştirmiş ve canlandırmıştır. Bu şekilde, Kehtiyar sadece bir hikâye karakteri olarak değil, aynı zamanda sanatın gücünü ve toplumun içsel dünyasını anlama aracı olarak da görülmüştür.

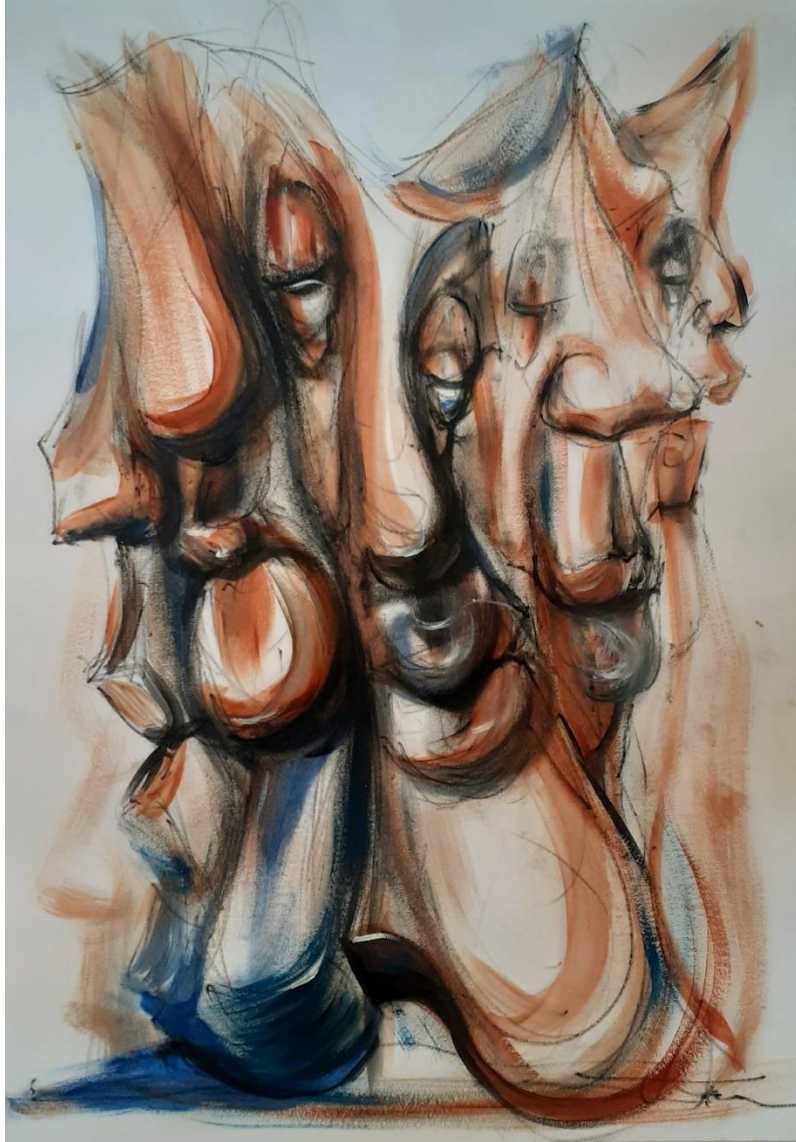

Görsel 38. Anil Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.

Görsel 39. Anıl Dinçadam, Kehtiyar, Resim, 2021, [Dijital, Serbest teknik], 100cm x 70cm.

Görsel 40. Kehtiyar, 2022, 50x70 kâğıt üzerine yağlı boya

SONUÇ

Bu çalışma, Kehtiyar hikayesini, aile içinde nesilden nesile aktararak çocukları disipline etme ve toplumsal normları öğretme amacı taşıyan bir araç olarak kullanımını incelemektedir. Hikâye hem korkutucu özellikleri hem de denetleyici yönleriyle çocukların davranışlarını şekillendirmede ve onlara toplumun beklentilerini öğretmek amaçlı yaratılmıştır.

Bu karakter, çocuklara belirli değerleri benimsetmek ve onları çevresel tehlikelere karşı korumak ve bilinç kazandırmak için bir araçtır.

Çalışma aynı zamanda kültürel etkileşimlerin mitolojik anlatılara nasıl yansıdığını ve bu etkileşimlerin toplumlar arasında nasıl bir etki yarattığını ele almaktadır. Kültürel etkileşimlerin mitolojik anlatılara olan etkisi ve mitolojik karakterlerinin toplumsal işlevleri üzerine yapılan bu analiz, kültürel mirasın ve çeşitliliğin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Ayrıca çalışma, Kehtiyar karakterinin sanat mekânındaki duygusal etkileşimini ve bireyin varoluşsal deneyimini incelemektedir. Sanatın ve normların birleşimini kullanarak Kehtiyar'ın varoluşu derinlemesine analiz edilmiştir. Ve seramik sanatındaki şekli anlamaya çalışılmıştır. Farklı sanat disiplinlerinde Kehtiyar karakterinin yeniden yaratılması ve yorumlanması da ele alınmış, bu da Kehtiyar'ın sadece bir hikâye karakteri olarak değil, aynı zamanda sanatın gücünü ve toplumun içsel dünyasını anlama aracı olarak da düşünülmüştür.

Giriş bölümü, çalışmanın genel çerçevesini belirlemektedir. Mitolojiye dayalı bir analizle kehtiyar karakterinin ortaya çıkışını anlamaya yönelik bir yaklaşım sunulmaktadır. İnsanların dünyayı ve kendilerini anlamlandırma çabalarının bir ürünü olan mitoloji, kehtiyar karakterinin kökenlerini anlamak için bir temel oluşturur. Tarihsel süreçte mit haline gelen olguların incelenmesi, kehtiyar gibi karakterlerin doğuşunu ve toplumun şekillenmesini anlamak için önemlidir. Bu analiz, Kehtiyar karakterinin hikâye haline gelmiş öğelerini daha iyi anlamamıza olanak sağlamıştır.

Birinci bölümde, Kehtiyar'ın ne olduğu ve nasıl ortaya çıktığına dair bir açıklama sunulmuş ve Anadolu coğrafyasıyla ilişkilendirilen örnekler üzerinden bu karakter incelenmiştir.

İkinci bölümde, Kehtiyar karakterinin toplumsal normlar ve sanatsal analiz açısından incelenmiş, sembolik anlamları üzerinde detaylı bir şekilde durulmuştur. Bu bölümde, Kehtiyar karakterinin, toplumsal yapılar içindeki yeri ve etkisini kavramak adına ele alınmıştır. Toplumun değerleri, korkuları ve umutları gibi unsurlar Kehtiyar karakteri üzerinden incelenmiş ve bu karakter toplum içindeki rolü üzerine derinlemesine bir analiz sunulmuştur. Ayrıca, sanat eserlerinde Kehtiyar'ın temsili ve sembolik anlamları incelenmiş, bu karakterin sanat dünyasındaki evrensel önemi ve etkisi üzerine ayrıntılı bir değerlendirme yapılmıştır.

Üçüncü bölümde, Kehtiyar'ın varoluşu düşünsel bağlamda ele alınarak soyut kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Kehtiyar karakteri, insanın varoluşsal sorgulamaları ve evrenin derinliklerine dair düşüncelerin bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Bu bölümde, Kehtiyar'ın düşünsel ve metafizik bağlamlar içinde nasıl ele alındığı ve sanatsal yorumlanışının nasıl gerçekleştiği üzerine yoğunlaşmıştır. Kehtiyar'ın soyut kavramlarla olan ilişkisi, insan bilincindeki yerini ve evrensel anlam arayışını yansıtan derinlikli bir analiz sunmaktadır.

Dördüncü bölümde, Kehtiyar'ın varlığının seramik alanındaki yansımaları ele alınmış ve çeşitli sanatçılar seramik eserlerinde mitolojik hikayeleri nasıl işledikleri incelenmiştir. Mitolojik hikayeler, seramik sanatının zenginliği ve çeşitliliği içinde farklı teknikler ve formlar kullanarak temsil edilmiş ve bu bağlamda sanatın önemi vurgulanmıştır.

Son bölümde ise, Kehtiyar karakterinin farklı sanat disiplinlerindeki yorumları genel bir bakış açısıyla ele alınmış ve seramikten resim ve videoya kadar farklı sanat alanlarındaki yansımaları ve yorumları üzerine kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümde, Kehtiyar'ın farklı sanat disiplinlerinde nasıl yorumlandığı

ve temsil edildiği üzerine detaylı bir analiz sunulmuştur, bu da sanatın çeşitli ifade biçimlerindeki evrensel etkisini ve anlamını ortaya koymaktadır.

Çalışma, mitolojiye dayalı bir analizle "kehtiyar" karakterinin ortaya çıkışını anlamaya yönelik bir yaklaşımı önermektedir. İnsanların dünyayı ve kendilerini anlamlandırma çabalarının bir ürünü olan mitoloji, kehtiyar karakterinin kökenlerini anlamak için bir temel oluşturmaktadır. Bu çalışma, mitolojik hikayelerin kökenlerini ve evrensel sembolizmini anlamak için önemli bir kapı aralamaktadır.

Anadolu mitolojisiyle ilişkilendirilmiş örneklerin incelenmesi, kehtiyar karakterinin benzeri olgularla ilişkisinin anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Kehtiyar'ın toplumsal, kültürel ve tarihsel bağlamlar içinde ele alınması, onun bir sembol haline gelmesinin altında yatan nedenleri açığa çıkarmaktadır.

KAYNAKLAR

- Agienko, M., & Kırılı, E. (2021). Slav Mitolojisinde Halkın "Bilgi Genomu" Ve Folklorü. *Rumelide Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 1221-1229.
- Altaş, Ş. (2018). İmgenin Bakışı. (Tez No. 519972) [Sanatta Yeterlilik Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Ata, N. (1932). Mitoloji, İstanbul: Kanaat Kütüphanesi
- Atabağsoy, N. (2012). Dinsel Mit-Ritüel Kuram (Çeviren: Naim Atabağsoy). Millî Folklor.
- Bascom, W. R., & Yeliz, Ö. Z. A. Y. (2003). Folklorun Biçimleri: Nesir Anlatı Lar. Çev. Nur Aktafl Ve Diğ Eri. Erleri.
- Batuk, C. (2009). Mit, Tarih Ve Gerçeklik Sorunu Üzerine Notlar. *Milel Ve Nihal*, 6(1), 27-53.
- Bayat, F. (2005). Mitolojiye Giriş, Ankara: Karam Araştırma Ve Yayıncılık
- Berger, J. (. (2011). Görme Biçimleri. İstanbul: Metis Yayınları.
- Beyazyüz, Selim. "Albert Camus' Nün Varoluşçuluk, Yabancılaşma Ve Absürd Kavramlarının Jean-Paul Sartre Özelinde Sinema Anlatıları Üzerinden Okunması." *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6.1 (2020): 300-313.
- Boratav, P. N. (2012) Türk Mitolojisi, Ankara: Bilgesu Yayıncılık
- Bourriaud, N. (2004). Postprodüksiyon/Senaryo Olarak Kültür: Sanat Dünyayı Nasıl Yeniden Programlıyor (N. Saybaşı, Çev.). Bağlam Yayınları
- Campbell, J. (2010). Kahramanın Sonsuz Yolculuğu. (Çev.), S. Gürses, Kabalcı Yayınları
- Cevizci, A., Felsefe Sözlüğü, Paradigma Ya., İstanbul, 2000
- Çelebi, Vedat. "Michel Foucault'da Bilgi, İktidar Ve Özne İlişkisi." *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi* 5.1 (2013).
- Çelebi. (2016, 2 23). Jp Sartre Ve S. Kierkegaard'ın Varoluşçuluk Düşüncelerinin Karşılaştırılması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Çoruhlu, Yaşar (2021), Türk Mitolojisinin Kısa Tarihi, İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Darıcı, S. (2013). Bilinçaltı Reklamcılık Ve İletişim Teknikleri, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları.

Değirmenci, Niyazi, And Kaan Canduran. "Sanatta Geleneğin Döngüsü: Güncel İmgelerin Geleneksel İmgelerden Yeniden Üretilmesi." *Yedi* 27 (2022): 75-85.

Dilmaç, S. (2019). Hegel Estetiğinde Sanatın Anlamlandırılması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 102-121.

Duman, Musa. "Heidegger'in Dünya Fenomeni." *Felsefe Dünyası* 59 (2014): 132-149.

Durak, B. K. (2020). Belleğin Ontolojik Statüsü Nedir: Bergson'da Zihnin Metafizigi. *Metazihin: Yapay Zeka Ve Zihin Felsefesi Dergisi*, 3(2), 121-143.

Dilmaç, S. (2019). Hegel Estetiğinde Sanatın Anlamlandırılması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 102-121.

Erman D. O., *Seramik Sanatında Kuş Figürü Üzerine Uygulamalar. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Eseri Çalışması Raporu*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009

Eyim, A. (2009). Nesne Ve Olay Ontolojileri Üzerine. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 12, 67-77.

Foucault, M. (2019a). *Özne Ve İktidar* (F. Keskin, Yay. Haz.) (6. Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Gökbel, F. M. (2019). Çağdaş Seramik Sanatında Güncel Bir Terim: Hibrit Seramik. *İdil Sanat Ve Dil Dergisi*, 8(61), 1233-1244.

Güler, Ö. K. (2006). Çağdaş Sanata Mekan Bağlamında Bir Bakış. *Tasarım+Kuram*, 10(17), 39-53.

Gültepe Necati, *Türk Mitolojisi*, Resse Kitabevi, İstanbul, 2004

Hançerlioğlu, O. (2000). *Dünya İnançları Sözlüğü*. Remzi Kitabevi.

Husserl. (2003). *Fenomenoloji Üzerine Beş Ders*. Ankara: Harun Tepe, Bilim Ve Sanat.

İlhan, F. (2014). *Efsane Ve Mitlerin İşlevleri Ve Modern Toplumdaki Yansımaları: Sarıkız Efsanesi Örneği* (Doctoral Dissertation, Bursa Uludağ University (Turkey)).

Jung, C. G. (2013). *Dört Arketip*. İstanbul: Metis Yayınları.

Kaçar, E. (2019). Öznenin Trajedisi: Aynanın Ötesine Geçmek. *Dört Öge*, (15), 75-84.

Kavut, Sevgi. "Carl Gustav Jung: Kavramları, Kuramları Ve Düşünce Yapısı Üzerine Bir İnceleme Carl Gustav Jung: A Study On His Concepts, Theories And Philosophy." *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (Uksad)* 6.2 (2020): 681-695.

Kılıç, C. (2014). John Locke: Bilginin Kaynağı Ve İdeler Sorunu. *Ekev Akademi Dergisi*, (58), 455-468.

Karakurt, D. (2012). Türk Mitoloji Ansiklopedisi, Vikipedi

Kalafat, Y. (2012). Türk Kültürlü Halklarda Mitler, Ankara: Berikan Yayınevi

Köse, Ali, And Ali Ayten. Din Psikolojisi. Timaş Yayınları, 2012.

Magill, F. (1992). Egzistansiyalist Felsefenin Beş Klasiği, Çev.: Vahap Mutal. İstanbul: Dergah Yayınları.

Meadow, M. Jo. (1992). Archetypes And Patriarchy: Eliade And Jung. *Journal Of Religion And Health*, 31(3), 187-195.

Michel, F. (2021). *Toplumunu Savunmak Gerekir* (9. Baskı B.). (Ş. Aktaş, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Nietzsche. (2011). *Putların Alacakaranlığı*. İstanbul: Say Yayınları.

Nietzsche, F. (2014). Güç İstenci (Nilüfer Epçeli) (2. Baskı). Say.

Örken A. B., Seramik Sanatı'nda Mizah, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Özçınar, Ş., & Doğası, S. E. Sanatın Doğası Ve Bir Varlık Sorunsalı Olarak Sanat.

Radford, B. (2011). Tracking The Chupacabra: The Vampire Beast In Fact, Fiction, And Folklore. Unm Press.

Rosenberg, D. (2006). Dünya Mitolojisi -Büyük Destan Ve Söylenceler Antolojisi- (4. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Russel, Bertrand, Dış Dünya Üzerine Bilgimiz, Çev. Vehbi Hacıkadıroğlu, Kabalıcı

Saim Sakaoğlu, 101 Anadolu Efsanesi, Akçağ Yayınları, 6. B., Ankara, 2011

Sartre. (1985). *Varoluşçuluk*. İstanbul: Say Yayınları.

Sartre. (2010). *Varlık Ve Hiçlik*. (T. Ilgaz, & G. Ç. Eksen, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.

- Sartre, J. P. (1999). Varoluşçuluk, Çev. Asım Bezirci, İstanbul: Say Yayınları.
- Segal Robert A., Mit, Çev. Nursu Öрге, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2006
- Senem, Ö. N. A. L. "Kartezyen Özne Ve Kantçı Öznenin Heidegger'de Anlamı: Dünyasallık." *Kilikya Felsefe Dergisi* 1 (2014): 63-75.
- Soysal, S. (2008). Güç İstenci Ve Yorum. *Tabula Rasa: Felsefe Ve Teoloji*, (23).
- Sönmez, N. (2002). Nesne, Sanatçı Ve Seramik Sanatı İlişkisi.
- Sümer, Banu Alan. "Parmenides'in 'Düşünme Ve Varlık Aynı Şeydir'yargısına Heidegger'in Yorumu Açısından Bir Bakış." *Filsf Felsefe Ve Sosyal Bilimler Dergisi* 11 (2011): 137-154.
- Şişman, A. (2006). Sanata Ve Sanat Kavramlarına Giriş. Yaz Yayınları.
- Tülüce, H. Â. (2016). Martin Heidegger'de Dasein Kavramı. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (Çüifd)*, 16(1), 245-259.
- Uslu, A. (2016). Hafıza Ve Geçmişin Talebi Olarak Tarih Arasındaki Ayrım, *Vira Verita* (1), (Ss. 42-64).
- Yener, Ö. Z. E. N. (2012). Varoluşçu Felsefeden Varoluşçu Psikolojiye (Birbirlerini Sürekli Yanlış Anlayanların Ontolojik Bütünlüğü). *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 3(5).

ETİK BEYANI

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününi kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

04/04/2024
ANIL DİNÇADAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: İMGELEŞEN ÖĞE KEHTİYARIN SANATSAL YORUMU

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
04/04/2024	92	119739	19/03/2024	%5	2324609116

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (04/04/2024)

Anıl DİNÇADAM

Öğrenci No: N20130993

Anasanat/Anabilim Dalı: Seramik

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
√			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Hikmet Mutlu YAĞCI

MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title: THE IMAGINARY ELEMENT, KEHTİYAR ARTİSTİC INTERPRETATION

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
04/04/2024	92	119739	19/03/2024	%5	2324609116

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (04/04/2024)

Anıl DİNÇADAM

Student No.: N20130993

Department: CERAMİC

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
√			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Doç. Hikmet Mutlu YAĞCI

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren...yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

04/04/2024

ANIL DİNÇADAM

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ş ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teziere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

